

9.12.2013

SISÄASIAINMINISTERIÖN JA SEN HALLINNONALAN LAILLISUUSVALVONTAKERTOMUS VUODELTA 2012

Sisäasiainministeriön 26.8.2011 antaman sisäistä laillisuusvalvontaa koskevan ohjeen (SMDno/2011/700) mukaisesti laillisuusvalvonnan keskeisenä tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa kansalaisten luottamusta ministeriöön ja sen hallinnonalaan sekä tuottaa ministeriön ja virastojen johdolle oikeaa, ajantasaista ja riittävää tietoa toiminnan lainmukaisuudesta. Laillisuusvalvonnalla pyritään estämään ennalta mahdolliset virheet mutta myös paljastamaan ja saattamaan asianmukaiseen menettelyyn virheellinen tai lainvastainen toiminta.

Laillisuusvalvontaohjeen 15-kohdan mukaisesti sisäasiainministeriön oikeusyksikkö ylläpitää yhdessä ministeriön viestintäyksikön kanssa laillisuusvalvontasivustoa sekä ministeriön Virta-intranetissä että ministeriön ulkoisilla verkkosivuilla. Sekä ulkoiset että sisäiset Laillisuusvalvonta-sivustot otettiin käyttöön keväällä 2012.

1.1. Laillisuusvalvontakertomuksen sisällöstä

Sisäasiainministeriön oikeusyksikön tehtävänä on yhteensovittaa ministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaa, tukea ministeriön osastojen ja yksiköiden omaa laillisuusvalvontaa sekä kehittää laillisuusvalvonnallista lainsäädäntöä ja muuta normistoa.

Oikeusyksikkö raportoi laillisuusvalvonnasta ministeriön johtoryhmälle vuosittain sekä ministeriön johdolle tarpeen mukaan yksittäisistä tapauksista. Laillisuusvalvontakertomus käsitellään osastopäällikkökokouksessa ja laillisuusvalvonnasta raportoidaan vuosittain myös sisäasiainministeriön toimintakertomuksessa.

Sisäasiainministeriön hallintoyksikkö laati laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän pyynnöstä ASDO-asianhallintajärjestelmästä raportteja vuoden 2012 osalta ja näitä raportteja hyödynnettiin laillisuusvalvontakertomusten laadinnassa. Hallinnonalan ongelmana yhtenäisen ja vertailukelpoisen raportoinnin osalta ovat edelleen muun muassa erilaiset tehtäväryhmittelyt. Hallintoyksikön mukaan ASDO/ASPO-järjestelmiä ollaan parhaillaan kehittämässä siten, että niistä on saatavissa mahdollisimman vaivatonta vertailukelpoiset ja täsmälliset tiedot laillisuusvalvontaan liittyvistä asioista, jolloin niitä voitaisiin entistä paremmin hyödyntää laillisuusvalvonnan seurannassa ja tilastoinnissa.

Vuoden 2012 laillisuusvalvontakertomuksessa on käsitelty asioita, jotka ovat tulleet vireille vuonna 2012 mutta jotka on ratkaistu tai muulla tavoin päätetty vasta vuonna 2013. Tätä linjausta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena siksi, että se mahdollistaa kunkin tapauksen elinkaaren tarkastelun ja kokonaiskuvan muodostamisen laillisuusvalvonnallisesta näkökulmasta.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön valvontaa ei käsitellä tässä laillisuusvalvontakertomuksessa. Poliisihallitus ja Rajavartiolaitoksen esikunta ovat antaneet salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä erilliset kertomukset eduskunnan oikeusasiamiehelle ja sisäasiainministeriölle.

1.2. Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä

Sisäasiainministeriön laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän (SM105:00/2008) tehtävänä on yhteensovittaa ja kehittää laillisuusvalvontaa ministeriössä ja hallinnonalalla. Työryhmässä on edustajat ministeriön eri osastoista ja yksiköistä sekä hallinnonalan keskusvirastoista.

Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä on kokoontunut vuoden 2012 aikana kolme kertaa. Kokouksissa työryhmä on käynyt alustavaa keskustelua laillisuusvalvonnan kehittämiseen liittyen lähinnä siitä näkökulmasta, mitkä ovat laillisuusvalvonnan tulevaisuuden haasteet, mitä laillisuusvalvonnalta odotetaan ja mihin laillisuusvalvonnan tulee kohdentua. Keskustelua ja johtopäätösten tekoa on jatkettu vuoden 2013 aikana. Kehittämistyöryhmän säännölliselle kokoontumiselle on nähty selkeä tarve.

Erityistä keskustelua työryhmässä on herättänyt käytössä olevien tietojärjestelmien monimuotoisuus ja niiden osittainen vastaamattomuus käytännön tarpeita silmällä pitäen. Järjestelmät eivät siten vastaa niille aikoinaan määriteltyjä vaatimuksia ja esimerkiksi laillisuusvalvonnan osalta tämä merkitsee, että laillisuusvalvontaraportointi on varsin työlästä ja epäyhtenäistä. Viimeksi mainitulla seikalla on selkeä yhteys järjestelmien tuottaman tiedon luotettavuuteen ja sitä kautta myös koko laillisuusvalvontaa koskevan raportoinnin uskottavuuteen.

Työryhmässä on nostettu esiin myös viranomaisen toiminnan julkisuuteen ja salassapiitoon liittyviä kysymyksiä ja ongelmatilanteita.

Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä on käsitellyt 7.2.2013 pitämässään kokouksessa vuoden 2011 laillisuusvalvontakertomukseen sisältyneet toimenpidesuosituksukset. Kokouksessa käsiteltiin suositusten senhetkinen tilanne. Alla käsitellään lyhyesti toimenpidesuosituksia vastaavassa numerojärjestyksessä kuin mitä ne on mainittu vuotta 2011 koskevassa raportissa.

1. Todettiin, että laillisuusvalvontahavainnot on saatettu osaksi tuloskeskusteluita. Niiden huomioon ottaminen tulevan vuoden toimintaa suunniteltaessa olisi kuitenkin tehokkaampaa, mikäli laillisuusvalvontakertomukset valmistuisivat riittävän ajoissa. Pohdittiin mahdollisuutta toimittaa laillisuusvalvontatarkastusten perusteella tehdyt toimenpidesuosituksukset jo luonnoksina käyttöön ja siten huomioitavaksi toiminnan suunnittelussa.

2. Katsottiin, että tietojärjestelmiä tulee voida hyödyntää tehokkaasti laillisuusvalvontatehtävässä erityisesti toiminnasta raportoitessa. Työryhmä katsoi tärkeäksi sen, että laillisuusvalvonta-asioden seurannassa ja raportoinnissa voitaisiin mahdollisimman pitkälti keskittyä asian sisällön arviointiin ja analysointiin ja tietojärjestelmistä saatavien raporttien tuottaminen tulisi olla mahdollisimman vaivatonta.

3. Todettiin, että kansalaiskirjeiden ja -palautteen käsittelyn keskittämiseksi ministeriössä on tarvetta. Keskittämällä voitaisiin estää asian päällekkäinen käsittely usean virkamiehen toimesta. Tällä hetkellä käsittely ei ole keskitettyä vaan osastot käsittelevät kansalaiskirjeitä myös itsenäisesti. Lisäksi ministeriöön toimitetaan paljon suoraan ministerille osoitettuja kirjeitä/kanteluita. Oikeusyksikkö avustaa niiden läpikäynnissä.

Tämä siksi, että tällöin voidaan jo alkuvaiheessa seuloa oikeusyksikön käsittelyyn sel-laiset asiat, mitkä sitä sisällöllisesti edellyttävät. Koska kansalaiskirjeiden ja -palautteen käsittelyn keskittäminen ei ole ollut ministeriössä mahdollista, on asioiden käsittelyä pyritty yhdenmukaistamaan ministeriön hallintoyksikön laatiman ohjeen avulla (SM/2008/1290).

4. Todettiin, että laillisuusvalvonnan yhtenäistämistä ja eri toimijoiden roolien selkiyt-tämistä on tavoiteltu sisäasiainministeriön laillisuusvalvontaohjeella (SMDno/2011/700). Ohjetta on tarpeen päivittää ja yhtenä tavoitteena on edelleen sel-kiyttää eri toimijoiden rooleja ja tehtäviä. Tämän asiakohdan osalta todettakoon, että myöhemmin työryhmä totesi, että päivittämisen tarkoituksenmukaisempi ajankohta on se kun ministeriön ja sen hallinnonalan meneillään olevat organisatoriset ja mahdolli-sesti tehtäviin liittyvät muutokset saadaan selkiytettyä.

5. Työryhmä totesi, että laillisuusvalvontaratkaisujen täytäntöönpano ja niistä tiedot-taminen on tehostunut ja esimerkiksi poliisin koulutuksessa ratkaisut ovat osa opetus-ta. Todettiin, että laillisuusvalvonta on koettu oleelliseksi ja välttämättömäksi osaksi viranomaisen toimintaa ja viranomaiset katsovat siksi myös ylimpien laillisuusvalvoji-en ratkaisukäytännön seuraamisen tärkeäksi.

1.3. Poliisiin kohdistuvan valvonnan oikeusperusta -työryhmä

Sisäasiainministeriön lokakuussa 2011 asettama Poliisiin kohdistuvan sisäisen val-vonnan oikeusperustatyöryhmä (SM063:00/2011) jatkoi työskentelyään koko vuoden 2012. Työryhmän tavoitteena oli selvittää kokonaisvaltaisesti poliisiin kohdistuvan si-säisen valvonnan vastuu-, toimivalta- ja resurssikysymykset sekä tehdä esityksiä kei-noista, joilla poliisin valvonta on tarkoituksenmukaista ja oikeudellisesti asianmukais-ta järjestää. Työryhmän asettamisen taustalla on Valtioneuvoston oikeuskanslerin pää-tös niin sanotussa huumepoliisin kanteluasiassa (OKV/186/1/2008 ym.)

Työryhmä luovutti raporttinsa ”Poliisiin kohdistuva sisäinen laillisuusvalvonta” sisä-asiainministerille 6.9.2013. Raportti julkaistiin samanaikaisesti myös ruotsiksi. Rapor-tissa työryhmä esittää 24 toimenpidesuosittelua, jotka käsittelevät seuraavia asiakoko-naisuuksia: Sisäisestä laillisuusvalvonnasta ja sen toimintamuodoista tulisi säätää lais-sa. Sisäisen laillisuusvalvonnan toimivaltuuksista tulisi säätää laintasolla. Sisäisen lail-lisuusvalvonnan kohteena olevan henkilön oikeusturvaa on perusteltua selkiyttää. Si-säinen laillisuusvalvonta tulisi järjestää mahdollisimman riippumattomasti. Poliisiri-kosten tutkintajärjestelmä liittyy kiinteästi sisäiseen laillisuusvalvontaan ja tutkinnan-johtajana toimivan syyttäjän keinot ja resurssit on varmistettava. Toimintalinjoja sisäi-sessä laillisuusvalvonnassa tulee yhdenmukaistaa. Laillisuusvalvonnan seuraamukset olisi hyvä arvioida yleisemmin kaikkien virkamiesten kannalta.

Työryhmän raportti on toimeksiannon mukaisesti esiselvitys. Mahdollista jatkokyös-kentelyä varten raporttiin on kerätty laajasti aiheeseen liittyviä artikkeleita ja tutki-muksia.

1.4. Ihmisoikeustapaukset kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä

Ihmisoikeusvalitusten käsittelyä sisäasiainministeriössä koordinoi kansainvälisten asi-oiden yksikkö. Sisäasiainministeriö antaa koko hallinnonalaan koskevan vastauksen valtioneuvostolle ulkoasiainministeriöön, joka puolestaan kokoaa ja toimittaa Suo-men kannan kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle.

Vuonna 2012 sisäasiainministeriössä tuli vireille 16 ihmisoikeusvalitusta, joista 12 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa (EIT) ja neljä YK:n kidutuksen vastaisessa komiteassa (CAT). Vuoden 2012 lopussa sisäasiainministeriön toimialalla oli vireillä yhteensä 22 ihmisoikeusvalitusasiaa, joista yhdeksän koski poliisitoimintaa ja 13 maahanmuuttoviranomaisten toimenpiteitä.

Kansainvälisille valvontaelimille annettavien vastausten koordinointi siirrettiin 1.6.2013 alkaen ministeriön oikeusyksikköön. Lisäksi oikeusyksikkö seuraa valvontaelinten antamia suosituksia. Tehtävään liittyen oikeusyksikköön siirrettiin yksi virka.

1.5. Laillisuusvalvontaohjeet hallinnonalalla

Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKin laillisuusvalvonta on ollut aiemmin osana sisäistä tarkastusta. Laillisuusvalvonta ja sisäinen tarkastus on toiminnallisesti erotettu toisistaan kesäkuussa 2012 annetulla ohjeella laillisuusvalvonnan toteuttamisesta HALTIKissa (HAL/2012/547). Samalla virastossa on nimetty laillisuusvalvonasta vastaava virkamies. Viraston johdon toimeksiannosta HALTIKissa perustettiin työryhmä, joka kesän 2012 aikana inventoi voimassa olevat määräykset ja ohjeet sekä ohjeistuksen tilaa ylipäättään. Työryhmä laati asiasta muistion "HALTIKin määräysten ja ohjeiden saatavuus ja ajantasaisuus" joka annettiin viraston johdolle 10.1.2013.

Hätäkeskuslaitos on 14.3.2008 antanut määräyksen Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvonnasta. Kyseisessä määräyksessä käsitetään laillisuusvalvontatoiminta valtion talousarviolain mukaisena sisäisenä tarkastuksena. Kanteluiden käsittelystä on annettu erillinen ohje.

Hätäkeskuslaitoksessa on hiljattain päivitetty vuodelta 2008 ollut ohje Hätäkeskuslaitokseen tulevien selvityspyyntöjen ja asiakaspalautteiden käsittelystä. Päivitetyllä ohjeella (HAK/2012/1352) määritellään Hätäkeskuslaitokseen tulevien selvityspyyntöjen, reklamaatioiden, kanteluiden ja muiden Hätäkeskuslaitoksen toimintaa koskevien palautteiden käsittelyn toimintamalli ja siihen liittyvä tiedonvälitys.

Hätäkeskuslaitos voi olla myös rikoksen kohteena, jolloin laitos on asiassa asianomistaja. Tällöin Hätäkeskuslaitos voi itse tehdä tutkintapyyntöä poliisille. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi tietoliikenteen häirintätapaukset tai tilojen vahingoittaminen.

Lokakuussa 2011 Hätäkeskuslaitoksessa astui voimaan uusi työjärjestys, jonka myötä hätäkeskuslaitokseen perustettiin erillinen, muusta organisaatiosta eriytetty laillisuusvalvontayksikkö. Yksikkö on toiminut nyt yli vuoden. Vuoden 2012 syksyllä yksikköä vahvistettiin perustamalla siihen tarkastajan virka. Yksikkö on aloittanut laillisuusvalvontaan liittyvien ohjeiden päivittämisen.

Laillisuusvalvontayksikkö käsittelee työjärjestyksen mukaisesti asiat, jotka koskevat viraston osastojen, yksiköiden ja hätäkeskusten laillisuusvalvontaa ja virastoa tai sen virkamiehiä koskevia kanteluita siltä osin kuin ne eivät kuulu jollekin muulle viranomaiselle. Laillisuusvalvontayksikkö vastaa myös valtion talousarvioasetuksen 69 §:n mukaisesta viraston sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, jolla varmistetaan viraston talouden ja toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus, viraston hallinnassa olevien varojen ja omaisuuden turvaaminen sekä johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta. Laillisuusvalvontayksikkö myös kehittää laillisuusvalvontaa ja riskienhallintaa, tekee kehittämis ehdotuksia sekä antaa lausuntoja viranomaisille.

Joutsenon vastaanottokeskus on yhteistyössä Oulun vastaanottokeskuksen kanssa aloittanut vuonna 2012 laillisuusvalvontamääräyksen ja -suunnitelman laatimisen vuodelle 2013. Laillisuusvalvontamääräys tuli voimaan maaliskuussa 2013.

Maahanmuuttoviraston työjärjestystä on tarkennettu oikeus- ja maatietoyksikön laillisuusvalvontaroolin osalta. Voimassa olevan työjärjestyksen mukaan oikeus- ja maatietoyksikkö mm.: valmistelee yhteistyössä muiden tulosityksiköiden kanssa viraston lausunnot ja suorittaa muut viraston sisäasiainministeriöltä saamien toimeksiantojen vaatimat toimenpiteet ihmisoikeusvalitusasioissa sekä koordinoi ihmisoikeusvalitusasioihin liittyvien ulkomaalaislain mukaisten asioiden käsittelyä virastossa; koordinoi laillisuusvalvonnan suunnittelua, toteuttamista ja seurantaa virastossa; vastaa viraston laillisuusvalvontaraportoinnista sisäministeriölle; valmistelee yhteistyössä muiden tulosityksiköiden kanssa viraston lausunnot ja selvitykset ylimmille laillisuusvalvojille ja seuraa näiden johdosta tarvittavien toimenpiteiden toteutumista; seuraa oikeuskäytännön kehitystä viraston toimialalla ja avustaa muita tulosityksiköitä viraston ratkaisukäytännön yhtenäisyyden valvonnassa sekä päätöksenteon kehittämisessä.

Oikeusyksikkö on antanut 1.9.2011 voimaan tulleen ohjeen sisäisestä laillisuusvalvonnasta sisäasiainministeriössä ja sen hallinnonalalla (SMDnro/2011/700). Tätä ohjetta sovelletaan sisäasiainministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaan sekä valvonnassa noudatettaviin menettelyihin kaikessa viranomaistoiminnassa.

Oulun vastaanottokeskus on havainnut, että hallinnollisia ohjeita ja määräyksiä koskevassa tiedonkulussa on ollut puutteita sisäasiainministeriön ja sen hallinnonalan välillä. Oulun vastaanottokeskus toteaa, että on esimerkiksi saanut vasta syyskuussa 2012 tiedon sisäasiainministeriön laillisuusvalvontaohjeesta. Tästä syystä Oulun vastaanottokeskus katsoo perustelluksi, että sisäasiainministeriö tarkistaa omat tiedotusprosessinsa siten, että ohjauksen alaiset virastot saavat asianmukaiset ohjeet ja määräykset tiedoksi viipymättä. Maahanmuuttoviraston ja Oulun vastaanottokeskuksen välinen tiedonkulku on parantunut vuoden 2012 loppupuolella mm. siksi, että valtion vastaanottokeskukset pääsivät osaksi Maahanmuuttoviraston Mintraa.

Oulun vastaanottokeskuksessa on yhteistyössä Joutsenon vastaanottokeskuksen kanssa aloitettu vuonna 2012 laillisuusvalvontamääräyksen ja -suunnitelman laatiminen. Sekä suunnitelma että määräys tulivat voimaan vuoden 2013 aikana.

Laillisuusvalvonnan kehittäminen on otettu yhdeksi viraston painopistealueeksi vuonna 2013 osana laajempaa riskienhallinnan kokonaisuutta. Laillisuusvalvontakertomukset käsitellään ja hyväksytään Oulun vastaanottokeskuksen johtoryhmässä. Vuotta 2012 koskeva kertomus on käsitelty johtoryhmässä 25.2.2013.

Poliisihallituksen sisäisen laillisuusvalvonnan ohje (2020/2012/318) tuli voimaan 1.3.2012.

Rajavartiolaitoksen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on annettu Rajavartiolaitoksen sisäinen määräys RVLPAK A 21 (Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Rajavartiolaitoksessa). Lisäksi Rajavartiolaitoksen laillisuusvalvonnasta on annettu 3.5.2013 uusi Rajavartiolaitoksen sisäinen määräys RVLPAK A 22 (Sisäinen laillisuusvalvonta Rajavartiolaitoksessa), joka on voimassa 15.5.2013 – 14.5.2018.

Operatiivinen laillisuusvalvonta on osa Rajavartiolaitoksen johtamisjärjestelmää ja sisäistä valvontaa. Siihen kuuluu henkilörekisterien käytön valvonta, esitutinnan ja pakkokeinojen käytön valvonta, rangaistusmääräys- ja rikesakkoasioiden valvonta, kanteluasioiden käsittely ja valvonta, sotilaskurinpitoasiat, voimankäyttötilanteiden ja

niiden raportoinnin valvonta, muut sisäisen tutkinnan asiat ja vahingonkorvausasiat. Operatiivisesta laillisuusvalvonnasta vastaavat Rajavartiolaitoksen päällikkö, Rajavartiolaitoksen esikunta ja Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto. Lisäksi muu operatiivinen linjajohto suorittaa laillisuusvalvontaa osana jatkuvaa johtamistointaansa.

Operatiivisesta laillisuusvalvonnasta annetun sisäisen määräyksen mukaan hallintoyksiköiden päälliköt vastaavat laillisuusvalvonnan järjestämisestä omissa hallintoyksiköissään osana johdolle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja näihin liittyvän toiminnan järjestämistä. Hallintoyksiköiden päälliköt ovat toteuttaneet laillisuusvalvontaa pääosin komentajan vuositarkastusten ja tarkastussuunnitelman mukaisten toimialatarkastusten yhteydessä. Laillisuusvalvontaa suoritetaan myös jokapäiväisenä esimies- ja toimialavalvontana ja hallinnollisten päätösten sekä rikosoikeudellisten seuraamusten valvontana.

Operatiivista laillisuusvalvontaa koskevan sisäisen määräyksen mukaan voimankäyttötilanteista tehtävien raporttien seuraaminen ja valvonta sekä hallintoyksiköissä tehtävien voimankäyttöselvitysten tarkastaminen ovat osa laillisuusvalvontaa. Rajavartiolaitoksessa seuranta ja valvonta ovat ensisijaisesti olleet hallintoyksiköiden sekä Raja- ja merivartiokoulun vastuulla.

2. Laillisuusvalvontaohjeen 14 kohdan mukaisesti raportoitavat asiakokonaisuudet

2.1. Vuoden 2012 laillisuusvalvontasuunnitelmat ja niiden toteuttaminen

Hätäkeskuslaitoksen tarkastussuunnitelma vuodelle 2012 annettiin 11.9.2012. Suunnitelmassa määrättiin, että vuonna 2012 tarkastetaan Helsingin, Itä- ja Keski-Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Kuopion Hätäkeskukset. Helsingin ja Itä- ja Keski-Uudenmaan hätäkeskukset tarkastettiin 22.11.2012 ja Varsinais-Suomen hätäkeskus 26.11.2012. Kuopion hätäkeskuksen tarkastus lykättiin alustavasti suunnitellusta myöhempään ajankohtaan. Tarkastus on tarkoitus toteuttaa, kunhan keskuksen toiminta on hätäkeskusten yhdistymisten jälkeen riittävästi vakiintunut.

Vuonna 2012 sisäisen tarkastuksen painopistealueita olivat taloushallinnon prosessit, henkilöstöhallinnon osalta rekrytointiprosessi sekä määräaikaisten virkasuhteiden käyttö, tietojen luovutukseen liittyvät prosessit sekä operatiiviset ohjeet, niiden ajantasaisuus ja ohjeiden noudattaminen. Lisäksi ylimääräiseksi tarkastuskohteeksi vuonna 2012 otettiin virka-autojen käyttö.

Tarkastuksissa ei todettu merkittävää huomautettavaa. Tarkastuksissa todetut puutteet on kirjattu tarkastuskertomuksiin ja puutteiden korjaamiseksi toteutetut toimenpiteet on tarkoitus dokumentoida kevään 2013 aikana. Vuoden 2011 sisäisen tarkastuksen raporteissa ilmenneiden puutteiden korjaamiseksi edellytettyjen toimenpiteiden toteutumista seurattiin lähettämällä tarkastettuihin hätäkeskuksiin seurantalomake, johon oli kirjattu tarkastuksessa havaitut puutteet. Lomakkeeseen tuli merkitä, mitkä asiat olivat edelleen korjaamatta. Valtaosa tarkastuksissa havaituista epäkohdista ja puutteellisuuksista oli korjattu. Tiedot korjaamatta olevista epäkohdista ja puutteellisuuksista toimitettiin eteenpäin korjauksesta vastuulliselle osastolle.

Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja ja kunkin vastualueen lähiesimiehet seuraavat vastaanottokeskuksen toimintaa koskevien määräysten noudattamista. Joutsenon vastaanottokeskus raportoi toimintansa tuloksista Maahanmuuttovirastolle kuukausittain ja seuraa samalla Maahanmuuttoviraston kanssa solmitun tulossopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

Vastaanottokeskus seuraa tulossopimuksen perusteella myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän päätösten laatua ja päätöksenteon tehokkuutta. Vuoden 2012 aikana yksikään auttamisjärjestelmän tekemä hallintopäätös ei muuttunut muutoksenhaun johdosta.

Työprosessien laadun ja lainmukaisuuden varmistamiseksi Joutsenon vastaanottokeskus aloitti syksyllä 2012 työprosessien kuvaamisen sähköiseen IMS-toimintajärjestelmään. Toimintajärjestelmä pyritään ottamaan operatiiviseen käyttöön vuoden 2013 loppuun mennessä ja järjestelmän tulisi olla täysin valmis vuoden 2014 alkupuolella.

Joutsenon vastaanottokeskus on yhteistyössä Oulun vastaanottokeskuksen kanssa laatinut laillisuusvalvontasuunnitelman vuodelle 2013. Joutsenon vastaanottokeskuksen osalta suunnitelma tuli voimaan maaliskuussa 2013.

Kansainvälisten asioiden yksiköllä ei ole omaa laillisuusvalvontasuunnitelmaa. Laillisuusvalvontaa on yksikössä toteutettu lähinnä lähiesimiestyössä päivittäisvalvonnalla. Sisäasiainministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontakertomuksessa vuodelta 2011 on toimenpidesuosituksina esitetty eräitä ministeriön yhteisiä laillisuusvalvonnan kehittämistoimenpiteitä. Ministeriön kansainvälisten asioiden yksikkö on osallistunut sisäasiainministeriössä laillisuusvalvontakysymyksistä käytyyn keskusteluun ja laillisuusvalvonnan kehittämiseen ministeriön laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän työn kautta.

Maahanmuutto-osastolla sisäasiainministeriön edellisen laillisuusvalvontakertomuksen toimenpidesuosituksen mukaan laillisuusvalvontatarkastuskertomukset ja muut laillisuusvalvontahavainnot käsitellään osana tuloskeskusteluja. Maahanmuutto-osaston edustajat osallistuivat 27.9.2012 yhdessä oikeusyksikön ja sisäisen tarkastuksen yksikön kanssa Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvontatarkastukseen. Tarkastuksessa esiin nousseita aiheita, kuten perhesidelpuhakemusten pitkiä käsittelyaikoja, käsiteltiin maahanmuutto-osaston ja Maahanmuuttoviraston välisessä tuloskeskustelussa tammikuussa 2013.

Maahanmuutto-osaston osastopäällikön ja Maahanmuuttoviraston välisessä tulossopimuksessa todetaan mm. että lupaprosesseja kehitetään erityisesti vahvistamalla viranomaisten (Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajavartiolaitos) yhteistyötä. Hakemusruuhkia purettaessa kiinnitetään samalla huomiota päätösten oikeusvarmuuteen. Tulostavoitteisiin kuuluvat perheen yhdistämishakemusten ruuhkien purku ja prosessien tehostaminen siten, että päästään eroon viiveistä hakemusten käsittelyn aloittamisessa sekä selvitettyjen hakemusten ratkaisemisessa. Tavoitteena on myös, että ruuhkat on saatu puretuksi vuoden 2014 loppuun mennessä ja hakemusten enimmäiskäsittelyajat ovat lain edellyttämällä tasolla. Prosesseja tehostetaan myös hyödyntämällä sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää paremmin, mm. kehittämällä sähköisiä palveluja.

Maahanmuuttovirasto kehitti vuonna 2012 vastaanottokeskusten laillisuusvalvontaa ja suoritti pistokoetarkastuksia.

Sisäasiainministeriön ja Maahanmuuttoviraston välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2012 on asetettu tavoite, että viraston päätöksistä tehdyistä valituksista enintään 5 % kumoutuu laintulkinta- tai menettelyvirheen vuoksi. Vuonna 2012 ulkomaalaislain tai kansalaisuuslain mukaisissa asioissa ainoastaan hieman alle 1 % on kumoutunut näillä perusteilla. Laintulkinta- ja menettelyvirheet käsitellään yksiköiden johtoryhmien ja tulosalueiden kokouksissa sekä viraston oikeudellisessa työryhmässä.

Tämän lisäksi on pyritty siihen, että viraston päätöksistä tehtyjen valitusten johdosta hallinto-oikeus ei kumotessaan viraston päätöksen erilaisen tosiasiaharkinnan vuoksi määrää viraston maksettavaksi valittajan oikeudenkäyntikuluja. Muutamia tällaisia tapauksia on ilmennyt, ja tulkinnanvaraisissa tapauksissa virasto on hakenut korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa oikeudenkäyntikulujen osalta. Lisäksi on kehitetty päätösten perusteluja ja varmistettu, että oikeudenkäyntikuluja koskevaan vaatimukseen otetaan aina yksilöidysti kantaa viraston hallinto-oikeudelle antamassa lausunnossa.

Päätöksenteon lainmukaisuuden seuraaminen on sekä päätöksentekotulosalueen johtajien ja tiimipäälliköiden että oikeus- ja tukipalveluiden tulosalueen (OT-tulosalueen) vastuulla. Myönteisiä, ilman esittelyä ratkaistavia oleskelulupapäätöksiä valvoo kyseisen tulosalueen johtaja tai tiimipäällikkö.

Viraston päätöksentekoyksiköt suorittavat säännöllisiä tarkastuksia, joissa arvioidaan muun muassa yksittäisten päätösten lainmukaisuutta, vastaavatko päätökset vakiintunut ja yhtenäistä soveltamislinjaa, päätökseen liittyvien rekisterimerkintöjen laatua (UMA) sekä täydennys-, lisäselvitys- ja tietopyyntöjen laatua.

Vuoden aikana on pistokoetarkastuksia kohdistettu yhteensä 527 päätökseen kansalaisuus-, maahanmuutto- ja turvapaikkayksikössä. Pistokoetarkastuksiin liittyvät huomiot kirjataan Excel-taulukon muotoiseen pöytäkirjaan. Havaittuja puutteita on käsitelty yksilötasolla ja yleisesti erilaisissa yksiköiden kokouksissa ja koulutustilaisuuksissa.

Tämän lisäksi vertaillaan ja analysoidaan eri tulosalueiden kesken päätöksiä lopputuloksen osalta (esim. hyväksymis/hylkäämisprosentteja), sikäli kun ne käsittelevät keskenään vastaavia hakemuksia.

Keväällä 2012 on lähes jokaisen ylitarkastajan tekemiä turvapaikkapäätöksiä käyty läpi käyttäen apuna UNHCR:n laadun arviointiin kehitettyä tarkastuslistaa (FDQ = Further Developing Quality), ja tuloksista kerrottiin turvapaikkayksikölle toukokuussa 2012 järjestetyillä koulutuspäivillä. Laatuksiteerit vähintään hyvin täytti 72 % otannasta. Vastaavalla FDQ-metodilla on arvioitu myös puhuttelupöytäkirjoja.

Hallinto-oikeus on joissain tapauksissa katsonut viraston turvapaikka- ja oleskelulupapäätösten perustelujen olevan puutteellisia. Tästä syystä sekä perhesideasioiden laissa säädetyn 9 kuukauden päätöksenteolle asetetun määräajan saavuttamiseksi on ollut tarpeen kehittää päätösten rakennetta ja perustelujen selkeyttä, johdonmukaisuutta ja ymmärrettävyyttä. Turvapaikkapäätösten rakenteen kehittämistyön tulokset, jotka osittain perustuvat Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston EASOn vastuulla olevan EAC:in (European Asylum Curriculum) koulutussisältöihin, on otettu käyttöön, ja perhesidepäätösten osalta vuoden 2012 lopussa on ollut testausvaihe. Muita oleskelulupaperusteita koskevien päätösten rakenteen kehittämistyö on aloitettu.

Parikymmentä maatietopalvelun päätöksentekoa varten tuottamaa kyselyvastausta on arvioitu ns. vertaisarviona EU:n maatietoa koskevien laatuksiteerien perusteella.

Oikeusyksikkö toteutti yhteistyössä sisäisen tarkastuksen yksikön ja virastoa ohjaavan ministeriön osaston kanssa virastotarkastuksen Maahanmuuttovirastoon, Poliisihallitukseen ja Hallinnon tietotekniikkakeskukseen HALTIKiin.

Hallinnon tietotekniikkakeskukseen tehtiin ministeriön oikeusyksikön toimesta virastotarkastus 8.11.2012. Tarkastus toteutettiin yhdessä ministeriön sisäisen tarkastuksen kanssa. Tarkastuksella käsitellyt asiat pohjautuivat vuonna 2011 suoritettun tarkastuk-

sen perusteella laaditun toimenpidesuunnitelman toteutuksen tarkasteluun. Edellä mainittujen asioiden lisäksi tarkastuksella käsiteltiin ajankohtaisia asioita ja oikeusyksikön toimesta nostettiin esille muun muassa kysymys siitä, onko HALTIKilla laillisuusvalvonnallista roolia suhteessa palvelun ostajiin ja tilaajiin. Asiasta tullaan jatkamaan keskustelua. Lisäksi pidettiin perusteltuna, että HALTIK tarkastelee ovatko sen resurssit riittäviä erityisesti sopimusoikeudellista juridista asiantuntemusta edellyttävissä tehtävissä. Tarkastuksella keskusteltiin myös VITJA-uudistuksesta ja siitä miten järjestelmässä on otettu huomioon laillisuusvalvonnallinen näkökulma. Toimenpidesuosituksia annettiin kaksi.

Maahanmuuttoviraston virastotarkastus suoritettiin 27.9.2012. Tarkastuksessa käytiin läpi joitakin vuonna 2011 suoritettussa tarkastuksessa esiin nousseita havaintoja ja niiden tilaa. Tämän lisäksi käsiteltiin joitakin yksittäisiä ajankohtaisia asioita (asiakirjajulkisuus, vastaanottotoiminnan laillisuusvalvonta, käsittelyajat). Oikeusyksikkö piti myönteisenä, että tarkastustilaisuudessa oli läsnä kattavasti Maahanmuuttoviraston eri yksiköiden asiantuntevia edustajia ja tarkastuskäyntiin oli valmistauduttu hyvin. Tarkastuskertomukseen on sisällytetty seitsemän toimenpidesuosituksen lisäksi oikeusyksikön toimesta palataan tiettyihin tarkempaa selvitystä vaativiin kysymyksiin myöhemmin (automaattisen sähköpostivastauksen käyttö ja vastaanottotoiminnan laillisuusvalvonta).

Poliisihallituksen laillisuusvalvontatarkastus suoritettiin 4.9.2012. Tarkastuksella käytiin läpi vuoden 2011 tarkastuskertomuksessa mainittujen toimenpidesuositusten toteutusvaiheet. Tämän lisäksi tarkastuksella käsiteltiin muun muassa salaisten pakkokeinojen valvontajärjestelmää poliisin näkökulmasta, kielellisten oikeuksien huomioimista, poliisin ampuma-aselupakäytäntöjä, ulkomaalaispoliisin toimintaa, etnistä profilointia ja viharikoksiin puuttumista. Tarkastuskertomuksessa todetaan, että Poliisihallituksen laillisuusvalvonta on vakuuttavalla tavalla tukenut hallinnonalan laillisuusvalvonnan kehittämistä. Laillisuusvalvonta on tehokkaasti toteuttanut tarkastuksia ja hoitanut huomattavan määrän laillisuusvalvonta-asioita. Poliisihallituksen sisäisessä tiedonkulttuurissa ja asioiden selkeässä vastuuttamisessa katsottiin olevan vielä parantamisen varaa. Myös toimenpiteiden täytäntöönpanossa ja seurannassa vaikuttaisi myöskin olevan tehostamista. Hyvänä kehityksenä todettiin muun muassa salaisten pakkokeinojen ja salaisen tiedonhankinnan valvonnan kehittyminen. Toimenpidesuosituksia annettiin yhteensä kymmenen.

Yleisesti kaikkia tarkastustilaisuuksia koskien voidaan todeta, että laillisuusvalvonnan perusrakenteet ovat pääosin kunnossa ja asenne oikeudellista valvontaa kohtaan on hallinnonalalla myönteinen. Tarkastetuissa kohteissa tilaisuuksiin oli valmistauduttu hyvin ja osallistuminen oli aktiivista ja vastaanottavaista.

Oulun vastaanottokeskuksessa tehdään hallinnollisia päätöksiä lähinnä vastaanotto-
rahan sekä jonkin verran myös muihin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta
annetun lain (746/2011) mukaisesti sosiaalipalveluihin liittyen. Päätösten lainmukai-
suutta, soveltamislinjaa ja käsittelyaikoja ei ole seurattu pistokein. Päätöksistä ei ole
valitettu vuonna 2012.

Marraskuuhun saakka Oulun vastaanottokeskuksessa on tehty ihmiskaupan uhrien aut-
tamiseen liittyviä päätöksiä. Päätökset on lähetetty tiedoksi myös Vähemmistövaltuu-
tetun toimistoon, joka seuraa omalta osaltaan päätösten lainmukaisuutta ja soveltamis-
linjaa. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään liittyvistä päätöksistä ei ole valitettu
vuonna 2012.

Työprosessien lainmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi Oulun vastaanottokeskus aloitti vuonna 2012 työprosessien kuvaamisen sähköiseen IMS-toimintajärjestelmään. Vuoden 2012 aikana prosesseista kuvattiin sosiaali- ja terveyspalvelut sekä alaikäisten vastaanottotyö. Vuoden 2013 aikana kuvataan hallinnon (talous- ja henkilöstöhallinto), aikuisten ja perheiden vastaanoton, opetuksen ja riskienhallinnan prosessit. Prosessit kuvataan niin pitkälle kuin niillä on ohjausvaikutusta ja prosesseihin liitetään tarvittavat työohjeet, lomakkeet ja muut dokumentit.

Oulun vastaanottokeskuksen laillisuusvalvontasuunnitelman laatiminen aloitettiin vuonna 2012 yhteistyössä Joutsenon vastaanottokeskuksen kanssa ja se tuli voimaan v. 2013.

Pelastusosaston oman toiminnan sisäinen laillisuusvalvonta on toteutettu muun toiminnan ohessa osaston virkamiesten toimenkuvien mukaisesti. Ministeriön oikeusyksikön vuoden 2011 laillisuusvalvontaa koskevassa raportissa (22.5.2012) on toimenpidesuosituksina esitetty erinäisiä ministeriön yhteisiä laillisuusvalvonnan kehittämistoimenpiteitä. Pelastusosasto on toiminut yhteistyössä ministeriön oikeusyksikön kanssa laillisuusvalvontakysymyksissä ja laillisuusvalvonnan kehittämisessä osallistumalla muun muassa ministeriön yhteisen laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän työhön.

Pelastusopiston virastotarkastuksen (2011) yhteydessä oikeusyksikkö suositti, että Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnassa voisi olla myös opiskelijoiden edustus ja että muutos edellyttäisi mahdollisesti lakimuutosta. Viimeksi mainitun asiakokonaisuuden osalta pelastusosasto toteaa seuraavaa:

"Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnasta säädetään Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 6 §:ssä. Oikaisu- ja kurinpitolautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä. Sisäasiainministeriö määrää Pelastusopiston henkilöstöstä lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenet sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä vähintään kahden samoin kuin heidän henkilökohtaisten varajäsentensä tulee olla opiston opetushenkilöstöä. Lautakunta on päätösvaltainen täysilukuisena. Jos äänet menevät tasan, päätökseksi tulee puheenjohtajan kannattama mielipide, kurinpitorangeistusta koskevassa asiassa kuitenkin lievempi kanta. Lautakunnan tehtävistä säädetään laissa yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti.

Pelastusopistosta annettua lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 222/2005 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että oikaisu- ja kurinpitoasioita käsittelemään nimenomaisesti asetetulla toimielimellä arvioidaan olevan kurinpitoasioita aikaisemmin käsitellyttä opettajakuntaa paremmat mahdollisuudet perehtyä kurinpito- ja oikaisuasioiden käsittelyyn. Sääntelyllä pyrittiin lisäämään oikaisu- ja kurinpitomenetellessä tarvittavaa asiantuntemusta. Lautakunta käsittelee ja ratkaisee rehtorin ja opiston muiden virkamiesten päätöksistä tehdyt oikaisuvaatimukset, jotka koskevat opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä, opintosuoritusten arvostelua, aikaisempien opintojen hyväksi lukemista, kirjallista varoitusta ja muun kuin ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämistä. Lautakunnan tehtävänä on lisäksi tehdä ensimmäisenä asteena päätös asiassa, joka koskee opiskelijan erottamista määräajaksi ja asumisoikeuden menettämistä opiston asuntolassa määräajaksi tai kokonaan. Lautakunnan ensimmäisenä asteena tekemiin päätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuteen voi valittaa myös lautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta toisena asteena tekemiin päätöksiin, jotka koskevat opiskelijaksi ottamista sekä opiskeluoikeuden menettämistä ja keskeyttämistä."

Pelastusosasto ei tässä vaiheessa näe opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseen liittyvää perustetta tai tarvetta Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakuntaa koskevan sääntelyn erilliseen tarkistamiseen. Jatkossa mahdollisesti toteutettavan laajemman oppilaitosta koskevan sääntelyn kokonaistarkistuksen yhteydessä voidaan tarvittaessa tarkemmin arvioida sääntelyn kehittämistarpeita myös oikeusyksikön esittämän kehittämisehdotuksen osalta.

Pelastusosasto on järjestänyt yhden Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvontakysymyksiä käsittelevän kokouksen (22.3.2012) sekä toteuttanut laillisuusvalvontaan keskittyneen käynnin Hätäkeskuslaitoksessa (4.12.2012). Molemmista tilaisuuksista on laadittu erilliset muistiot.

Palosuojelurahasto toteuttaa osaltaan laillisuusvalvontaa rahaston toimialaan kuuluvissa asioissa. Vuoden 2012 aikana ei rahastossa ole ilmennyt laillisuusvalvontaan liittyviä epäkohtia.

Poliisihallituksen tulostavoitteiksi vuodelle 2012 on linjattu: 1. poliisiyksiköissä on kattava ja ulkoisesti uskottava laillisuusvalvontajärjestelmä, joka on osa normaalia johtamisjärjestelmää, 2. kantelujen ja vahingonkorvausvaatimusten keskimääräinen käsittelyaika on enintään kuusi kuukautta, 3. selvitykset ja lausunnot annetaan asetuissa määräaajoissa ja 4. Poliisihallitus tekee vuosittain jokaisessa poliisiyksikössä laillisuustarkastuksen.

Poliisihallitus suoritti suunnitelman mukaisesti laillisuustarkastuksen 28 poliisiyksikössä. Tarkastuksen tuloksista on raportoitu yksiköille heti tarkastuksen jälkeen ja myöhemmin kirjallisesti tarkastuspöytäkirjan muodossa. Tarkastuksen kohteina olivat edellisen tarkastuksen pöytäkirjassa edellytetyjen toimenpiteiden suorittaminen, poliisiyksikön oma tarkastusjärjestelmä ja -suunnitelma sekä niiden toteuttaminen, Salpa-valvonta, kotietsintäpäätökset, kuulusteltaville kuulustelun yhteydessä annettavat tiedot heidän oikeuksistaan, tietolähdetoiminta, poliisikoiratoiminta, yleisötilaisuuspäätökset ja nimitysmuistiot. Keskusrikospoliisissa tarkastettiin valeosto- ja peitetoimintaoperaatiot sekä tietolähdetoimintaa. Poliisiammattikorkeakoulussa tarkastettiin nimityasiat ja ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisujen vaikutusta opetuksen sisältöön. Poliisin tekniikkakeskuksessa ei tehty tarkastusta, koska yksikkö ei käytä kansalaisiin kohdistuvia poliisin toimivaltuuksia.

Poliisihallitus suoritti laillisuustarkastukset sisäasiainministeriön laillisuusvalvontaohjeen mukaisesti. Poliisihallitus on laatinut ministeriön poliisiosastolle selvityksen poliisin salaisesta tiedonhankinnasta annettavaksi edelleen eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Poliisiyksiköt olivat suorittaneet vuonna 2011 tehtyjen toimenpidesuositusten/havaintojen perusteella edellytetyt toimenpiteet ja kohdistaneet omaa tarkastustoimintaansa havaittuihin ongelmakohtiin. Tarkastusten lukumäärää oli yksiköissä lisätty ja tarkastustoiminta oli osittain otettu osaksi normaalia johtamisjärjestelmää. Poliisiyksiköiden omissa tarkastuksissa tehty havainnot oli käsitelty yksiköissä tarkastuskohteiden kanssa ja sillä organisaatiotasolla, jolla on toimivalta korjata havaitut puutteet ja muuttaa virheellisiä toimintatapoja. Sisäinen tarkastustoiminta ei kaikissa yksiköissä ole vielä tyydyttävällä tasolla.

Poliisihallituksen laillisuusvalvonta on täyttänyt sille asetetut tulostavoitteet. Laillisuusvalvonnassa on ollut 5 valmistelijaa/esittelijää/ratkaisijaa ja sihteeri eli 6 henkilötyövuotta.

Poliisiosastolla ei ole omaa laillisuusvalvontasuunnitelmaa. Käytännössä laillisuusvalvonta poliisiosastolla tarkoittaa sisäasiainministeriön laillisuusvalvontaohjeessa mainittua esimiesten suorittamaa laillisuusvalvontaa lähiesimiestyössä päivittäistöiminnalla ja tarkastustoiminnalla.

Poliisiosasto on myös asiantuntijaroolissa oikeusyksikön Poliisihallitukseen suuntautuvassa laillisuusvalvonnassa.

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston keskeisimpinä hankkeina laillisuusvalvonnan osalta ovat vuonna 2012 olleet laillisuusvalvontajärjestelmän ja laillisuusvalvonnan edelleen kehittäminen, vahingonkorvausjärjestelmän toimivuuden seuranta ja koko valtion vahingonkorvaustoiminnon uudelleen järjestämisestä Rajavartiolaitokseen kohdistuvien vaikutusten seuranta ja niihin varautuminen.

Laillisuusvalvonnan edelleen kehittäminen on sisältänyt seuraavat tavoitteet: 1. Rajavartiolaitoksen laillisuusvalvonta on järjestetty objektiivisesti sekä tosiasiallisesti että ulospäin näyttäytyvällä tavalla, 2. Operatiivisessa laillisuusvalvonnassa on valittu Rajavartiolaitoksen toiminnan laadun ylläpitämisen kannalta oikeat kohteet ja valvonta on mitoitettu oikeassa suhteessa käytettävissä oleviin voimavaroihin, 3. Salainen tiedonhankinta tarkastetaan kattavasti salaisten pakkokeinojen asianhallintajärjestelmän avulla. Laillisuusvalvonnalla varmistetaan kattavasti telepakkokeinojen harkittu käyttö, 4. Rajavartiolaitoksen virkamiehiä koskevista rikosasioista (mukaan lukien sotilaskurinpitoasiat), virkamiesoikeudellisista asioista, hallintokanteluista ja vahingonkorvausasioista on ajantasainen tilannekuva.

Tarkastussuunnitelma on vuoden 2012 osalta pääosin toteutunut. Salaisten pakkokeinojen valvonta on jäänyt muiden kuin telepakkokeinojen osalta pääasiassa vartiostojen Salpa-valvojien vastuulle.

Oikeudellinen osasto on vuonna 2012 tarkastanut Raja- ja merivartiokoulun, Suomenlahden merivartioston ja Vartiolentolaivueen. Tarkastuskohteina Raja- ja merivartiokoulun sekä Vartiolentolaivueen tarkastuksilla olivat vahingonkorvausasiat sekä sotilaskurinpidon ja virkamiesoikeudellisten asioiden järjestelyt. Lisäksi tarkastusryhmä perehtyi Raja- ja merivartiokoulun ja Vartiolentolaivueen toimintaan yleisesittelyillä sekä lisäksi Raja- ja merivartiokoululla koulutusjärjestelyihin rikostorjuntaan ja raja-tarkastustoimintaan painottuen.

Tarkastuksen kohteina Suomenlahden merivartioston tarkastuksessa olivat henkilörekisterinpito, kotietsintöjen suorittaminen, esitutkimusmateriaalin säilyttäminen, luovuttaminen ja suojaustasomerkinnät, rikostorjunnan työryhmätilat, vahingonkorvausasiat sekä sotilaskurinpidon ja virkamiesoikeudellisten asioiden järjestelyt. Lisäksi tarkastusryhmä perehtyi merivartioston toimintaan yleisesittelyillä erityisesti painottuen rikostorjuntaan ja PTR-yhteistyöhön.

Oikeudellinen osasto on myös osallistunut varusmieskoulutuksen järjestelyitä koskeviin tarkastuksiin Lapin ja Pohjois-Karjalan rajavartiostoissa Rajavartiolaitoksen esikunnan henkilöstöosaston johdolla.

Hallintoyksiköiden tarkastusmatkoilla ei ole tullut esiin sellaisia virheitä tai puutteita, jotka olisivat edellyttäneet jatkotoimia. Puutteisiin ja niiden korjaamiseen on kiinnitetty huomiota tarkastuksen yhteydessä annetuissa palautteissa ja tarkastuskertomuksissa.

Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö esitti vuoden 2011 hallinnonalan laillisuusvalvontakertomuksessa viisi toimenpidesuositusta laillisuusvalvonnan kehittämiseksi hallin-

nonalalla. Suositusten toteutumisen osalta voidaan todeta, että vuonna 2012 ei ole ilmennyt mitään sellaista aihetta, joka olisi pitänyt erityisesti nostaa esiin ja huomioida tuloseskusteluissa. Laillisuusvalvonnassa vuonna 2012 tehdyistä havainnoista on kuitenkin keskusteltu muun ohella hallintoyksiköiden komentajien vuotuisilla neuvottelupäivillä. Rajavartiolaitos on ottanut asiankäsittely- ja dokumentinhallintajärjestelmä ASDO:n käyttöön 13.6.2012 alkaen. Koska järjestelmän käyttöönotto tapahtui kesken vuotta, ei tietojärjestelmää ole voitu täysimittaisesti hyväksikäyttää vuoden 2012 laillisuusvalvontatehtävissä ja raportoinnissa.

Rajavartiolaitos on valmistellut uutta sisäistä laillisuusvalvontaa koskevaa määräystä siten, että se on yhdenmukainen sisäasiainministeriön oikeusyksikön laatiman laillisuusvalvontaohjeen kanssa. Rajavartiolaitoksen esikunta on antanut kaikki merkittävät laillisuusvalvonnassa esiin tulleet havainnot ja kannanotot tiedoksi ja toiminnassa huomioitavaksi Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköille mukaan lukien Raja- ja merivartiokoulu.

2.2. Hallintokantelut ja ylimpien laillisuusvalvojien lausuntopyynnöt

Hallintokantelu on viranomaiselle tehty ilmoitus, jossa viranomaisen tai virkamiehen menettelyä tai toimintaa väitetään lainvastaiseksi, virheelliseksi tai epäasianmukaiseksi. Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö käsittelee ministeriötä tai ministeriön virkamiehiä koskevat kantelut. Hallinnonalan yksittäistä virastoa koskeva hallintokantelu käsitellään lähtökohtaisesti asianomaisessa virastossa.

Vuoden 2012 aikana eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri pyysivät sisäasiainministeriöltä selvityksiä ja lausuntoja jonkin verran edellisvuotta vähemmän. Ministeriön antamissa lausunnoissa kiinnitettiin erityisesti huomiota viranomaistoimintaan liittyvin mahdollisiin rakenteellisiin epäkohtiin ja lainsäädännöllisiin puutteisiin.

Tässä raportissa todetaan ainoastaan otsikkotasolla ne asiat, joiden käsittely on vielä kesken ylimmissä laillisuusvalvojoissa.

Hätäkeskuslaitoksen toiminnasta kanneltiin vuonna 2012 yhteensä 31 kertaa. Kaikki vuoden 2012 kanteluasiat on ratkaistu. Kanteluista 18 kappaletta Hätäkeskuslaitos vastaanotti itse. Eduskunnan oikeusasiamies otti käsiteltäväkseen kaksi Hätäkeskuslaitosta koskevaa kantelua ja siirsi Hätäkeskuslaitoksen käsiteltäväksi kaksi kantelua. Aluehallintovirastot siirsivät Hätäkeskuslaitokselle käsiteltäväksi viisi kantelua ja sisäasiainministeriön kautta käsiteltäväksi tuli neljä kantelua. Viime vuoden osalta kanteluiden määrässä on tapahtunut merkittävä määrällinen lasku edellisiin vuosiin verrattuna. Usean vuoden ajan kanteluita on tullut noin 45 kappaletta vuodessa.

Kanteluista valtaosa liittyi avun hälyttämättä jättämiseen, vuorovaikutuksen epäonnistumiseen tai avun perille saapumiseen kuluneen ajan pituuteen. Kanteluista 23 kappaletta oli Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan aiheettomia.

Muille viranomaisille kuten Onnettomuustutkintakeskukselle ja Valviralle Hätäkeskuslaitos antoi lausunnon tai selvityksen 14 tapauksesta. Ylimpien laillisuusvalvontaviranomaisten antamat ratkaisut on tiedotettu asianomaiseen hätäkeskukseen, joka on huolehtinut tiedon välittämisestä tehtävää käsitelleille virkamiehille.

Joutsenon vastaanottokeskus ei ole käsitellyt hallintokanteluita vuonna 2012. Vastaaottokeskus on antanut 16.7.2012 sisäasiainministeriölle selvityksen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja Monika-naiset liiton yhteistyöhön liittyen. Vastaaotto-

keskuksen selvityksessä ei ole havaittu väärinkäytöksiä Monika-naiset liitto ry:n taholta.

Kansainvälisten asioiden yksikkö on käsitellyt tietosuojavaltuutetun toimiston lausuntopyynnön, joka koski EUODAC-järjestelmän käyttöönottoa koskevaa tarkastusta (SMDno/2012/859). Euroopan tietosuojavaltuutetun johdolla toimiva EUODAC-järjestelmän valvonnan koordinaatioryhmä oli päättänyt toteuttaa yhteisen selvitystyön, jonka kohteena on lukukelvottomien sormenjälkien käsittely EUODAC-järjestelmässä. Tietosuojavaltuutetun toimisto pyysi tämän perusteella selvitystä sisäasiainministeriöltä eräistä kysymyksistä. Lausunto annettiin 21.5.2012.

Maahanmuutto-osaston ilmoituksen mukaan eduskunnan apulaisoikeusasiamies tarkasti Metsälän vastaanottokeskuksen säilöönottoyksikön vuoden 2011 lopussa. Tarkastuspöytäkirjassaan apulaisoikeusasiamies pyysi sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastoa ilmoittamaan 31.5.2012 mennessä, mihin mahdollisiin toimenpiteisiin säilölain (laki säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä, 116/2002) erillään säilyttämistä koskevan 8 §:n soveltamista koskeva tarkastushavainto on antanut aihetta. Apulaisoikeusasiamies oli kiinnittänyt sisäasiainministeriön huomiota erityisesti erillään säilytettävien oikeuteen omaisuuden hallussapitoon. Lausunnossaan 28.5.2012 maahanmuutto-osasto kertoi ottavansa tarkastushavainnot huomioon vireillä olevassa säädöshankkeessa (SM072:00/2011), jossa valmistellaan muutoksia säilölakiin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi vuonna 2012 useita perheenyhdistämishakemusten pitkiin käsittelyaikoihin liittyviä päätöksiä. Päätösten sisältöä käsitellään tarkemmin jäljempänä. Apulaisoikeusasiamies on todennut päätöksissään muun muassa, että hakemusten käsittelyn organisointi on laillisuuskysymys, mikäli sillä on, kuten käsitellyissä tapauksissa, kielteinen vaikutus yksilön oikeusturvaan.

Perhesidehakemusten käsittelyn tehostaminen sisältyy sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston osastopäällikön ja Maahanmuuttoviraston ylijohtajan väliseen tulossopimukseen. Tavoitteena on, että ruuhkat on saatu puretuksi vuoden 2014 loppuun mennessä ja hakemusten enimmäiskäsittelyajat ovat lain edellyttämällä tasolla. Maahanmuuttovirastolta edellytetään sähköisen ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmän (UMA) toiminnallisuuksien entistä parempaa hyödyntämistä ja sähköisen asioinnin kattavampaa tarjoamista hakijoille. Tulossopimuksessa edellytetään esimerkiksi, että UMA - järjestelmää kehitetään perheenyhdistämishakemusten käsittelyn seurannassa.

Maahanmuuttoviraston perhesidehakemuksia käsittelevään yksikköön kohdistettuja henkilötyövuosia lisättiin vuonna 2012 ruuhkien purkamiseksi. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan ole ainoa toimija oleskelulupaprosessissa. Hakemusten vastaanottamisesta ja hakijoiden haastattelemisesta vastaavat ulkomaalaislain mukaan paikallispoliisi ja Suomen ulkomaan edustustot. Sisäasiainministeriössä perustettiin vuoden 2011 lopulla maahanmuuttoviranomaisten moniviranomaismallin (MPR) käyttöönottamista koskeva hanke, jonka toimikausi on 1.1.2012–31.5.2013. Hankkeen tarkoituksena on tehostaa Maahanmuuttoviraston, poliisin ja rajavartiolaitoksen yhteistoimintaa. Sisäasiainministeriö ja ulkoasiainministeriö keskustelevat säännöllisin väliajoin maahanmuuttoasioista ns. maahantuloreititissä. 4.12.2012 järjestetyssä reititissä keskusteltiin muun muassa Maahanmuuttoviraston ja ulkoasiainministeriön alaisten edustustojen yhteistyön kehittämisestä perheside- ja muissa oleskelulupahaastatteluissa.

Perhesidelupahakemusten käsittelyn viivästyminen oli esillä Maahanmuuttovirastoon tehdyssä laillisuusvalvontatarkastuksessa syyskuussa 2012. Käsittelyaikojen lyhentämiseen kiinnitetään jatkossakin huomiota sekä Maahanmuuttoviraston tulosohtaukses-

sa että laillisuusvalvonnassa, samaten poliisin ja ulkoasiainministeriön kanssa tehtävässä yhteisessä kehittämistyössä.

Sisäasiainministeriössä asetettiin syksyllä 2012 säädöshanke selvittämään oleskelulupahakemusten vastaanoton vaihtoehtoisia tapoja ja siihen tarvittavia säädösmuutoksia. Tarkoituksena on hyödyntää mahdollisuuksien mukaan samanlaisia toimintatapoja kuin viisumihakemusten vastaanotossa eli ulkoisten palveluntarjoajien käyttöä ja yhteistyötä muiden, lähinnä pohjoismaisten ja Schengen-edustustojen kanssa. Vaihtoehtoisia vastaanottotapoja harkittaessa otetaan huomioon laadukkaan asiakasneuvonnan ja asiakirjojen aitoustutkimuksen turvaaminen. Säädöshankkeen ohella mietitään myös muita toimintatapoja, jotka eivät edellytä säädösmuutoksia. Esimerkiksi sähköinen asiointi voi lyhentää hakemusten käsittelyaikaa, koska hakija syöttää itse tietonsa järjestelmään ja hakemukset tulevat viranomaiselle täydellisempinä. Sähköinen asiointi otettiin vuoden 2012 alussa käyttöön opiskelijoille ja syksyllä 2012 työnteon perusteella lupaa hakeville. Hakemuksen voi jättää verkossa, mutta käsittelyn aloittamiseksi hakija käy viranomaisen luona todistamassa henkilöllisyytensä, antamassa biometriset tunnisteensa ja esittämässä hakemukseen liittyvät alkuperäiset asiakirjat.

Maahanmuuttovirastolle ei vuonna 2012 osoitettu kanteluita. Maahanmuuttovirasto on vastannut eduskunnan oikeusasiamiehelle, valtioneuvoston oikeuskanslerille, vähemmistövaltuutetun toimistolle, tasa-arvovaltuutetulle ja tietosuojavaltuutetulle heille tehtyjen kanteluiden johdosta. Maahanmuuttovirastosta on annettu 27 selvitystä.

Eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri ovat antaneet maahanmuuttovirastoa koskeviin kanteluihin vuonna 2012 yhteensä 27 ratkaisua. Näistä kolmasosa on koskenut edustajan palkkion maksun kestoa ja suurin osa muista oleskelulupa-asioiden kestoa. Saadut huomautukset ovat kohdistuneet perhesideasioiden käsittelyn kestoon virastossa. Ratkaisuista, joissa ylimmät laillisuusvalvojat ovat löytäneet huomauttamisen aiheutta, on tiedotettu viraston johtoryhmää sekä sisäasiainministeriön oikeusyksikköä ja maahanmuutto-osastoa, elleivät viimeksi mainitut ole olleet jakelulistalla. Perhesidemenettelyä koskevista ratkaisuksista on lisäksi keskusteltu Poliisihallituksen edustajien kanssa lupa-asioiden yhteistyöryhmässä sekä sisäasiainministeriön ja ulkoasiainministeriön välisessä maahanmuuttohallinnon retriitissä. Ratkaisuja on käsitelty myös oikeusyksikön virastoon suorittaman laillisuusvalvontatarkastuksen aikana 27.9.2012.

Eduskunnan oikeusasiamiehen vuonna 2012 antamia ratkaisuja

1. *Oliko Maahanmuuttoviraston esimiesasemassa oleva virkamies pyrkinyt sähköpostissaan vaikuttamaan asianajajan toimintaan tämän asiakkaan asiassa (1072/4/2011, 2.1.2012).* Virkamies esitti oma-aloitteisessa yhteydenotossaan näkemyksensä, että avustajan neuvo oleskeluluvan hakemiseksi käytettävästä menettelystä osoittaisi ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentin mukaista maahantulosäännösten kiertämistä. Apulaisoikeusasiamies ei pitänyt menettelyä lainvastaisena, joskin joiltain osin kritiikille alttiina. Jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyä asianmukaisesti ja hyvän hallinnon periaatteita noudattaen. Asiakkaita tulee kohdella tasapuolisesti, mistä näkökulmasta on kyseenalaista kuuluuko virkamiehen tehtäviin ottaa sähköpostiviestissä kantaa ulkomaalaislain tulkintaan tai asianajajan antaman neuvon eettisyyteen. Jos Maahanmuuttovirastolla on vakiintuneita kantoja ulkomaalaislain soveltamiseen erityistilanteissa, tulisi näistä tiedottaa julkisesti. Vaikka esimiehen näkemykset eivät sido viraston virkamiehiä, voivat ne tosiasiallisesti vaikuttaa alaisten toimintaan. Virkamiehellä on sananvapaus, mutta sen käyttämiseltä voidaan esimerkiksi edellyttää asianmukaisuutta, asiallisuutta ja tiettyjen sopivaisuussäännösten täyttämistä. Asianajajien toimintaa valvoo oikeuskansleri ja Suomen Asianajajaliitto; asianajajan toiminnasta on

mahdollisuus kannella. Jos Maahanmuuttovirastolla ja asianajajalla on erimielisyyttä ulkomaalaislain tulkinnasta, kuuluu tämän erimielisyyden ratkaisu hallinto-oikeudelle. (720/2011)

2. *Toiminta hankintamenettelyssä (998/4/2011, 9.3.2012).* Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa ALPO-projektissa (Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen ohjaus ja osaamisen kehittäminen) oli tehty tarjouspyyntö graafisesta suunnittelusta, verkkosivujen suunnittelualustasta ja verkkopalvelujen kehittämisen konsultoinnista. Oikeusasiamies katsoi, että käytettävissä olleen aineiston perusteella ja hankintapäätöksiin liittyvä muutoksenhakumahdollisuus huomioon ottaen asiassa ei ollut ilmennyt sellaista, johon olisi ollut aihetta enemmän puuttua. (826/2011)

3. *Perheenyhdistämishakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa ja Helsingin poliisilaitoksessa (655/4/11, 2.4.2012).* Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston menettelleen virheellisesti siinä, että päätöstä ei ollut annettu tiedoksi ulkomaalaislaissa säädetyssä yhdeksän kuukauden määräajassa. Maahanmuuttoviraston selvityksessä ei ollut esitetty laissa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita, jotka olisivat antaneet aihetta poiketa säädetyssä määräajasta. Myös Helsingin poliisilaitoksen katsottiin viivytelleen kuulemisasian hoitamisessa. Maahanmuuttovirasto oli tehnyt kuulemispyynnön vasta vajaan viiden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä, samoin uusi passi lähetettiin aitoustutkimukseen vasta viiden kuukauden jälkeen siitä, kun se oli toimitettu Maahanmuuttovirastolle. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että kyse oli oleskelulupa-asian normaalista selvittämisestä. Se, että asiaa joudutaan selvittämään tai hankkimaan lisäselvityksiä, ei sinänsä tee hakemuksesta ulkomaalaislain 69 a §:n tarkoittamalla tavalla poikkeuksellista. Maahanmuuttovirasto ja ulkomaalaispoliisi perustelivat viivästymistä myös resurssien vähäisyydellä. Tätä ei apulaisoikeusasiamiehen mukaan voida pitää perusteluna käsittelyn viivästymiselle. Maahanmuuttovirastolla ja ulkomaalaispoliisilla on velvollisuus organisoida perheenyhdistämisasioiden käsittely ja yhteistyönsä siten, että oleskelulupa-asiat voidaan käsitellä asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Apulaisoikeusasiamies pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan 31.5.2012 mennessä, mihin mahdollisiin toimenpiteisiin se aikoo ryhtyä, jotta sen ja ulkomaalaispoliisin yhteistyötä perheenyhdistämisasioiden voidaan parantaa. (893/2012, asia ei ollut lausunnolla ministeriössä).

4. *Perheenyhdistämishakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa (1737/4/2011, 2.4.2012).* Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston menettelleen virheellisesti siinä, että päätöstä ei ollut annettu tiedoksi ulkomaalaislaissa säädetyssä 9 kuukauden määräajassa. Saadussa selvityksessä ei ollut esitetty sellaisia laissa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita, jotka olisivat antaneet aihetta poiketa säädetyssä määräajasta. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan kyse oli enemmänkin oleskelulupa-asian vaatimasta normaalista selvittämisestä. Se, että henkilöllisyyttä tai oleskeluluvan laillisia edellytyksiä joudutaan selvittämään tai hankkimaan lisäselvityksiä, ei sinänsä tee hakemuksesta ulkomaalaislain 69 a §:n tarkoittamalla tavalla poikkeuksellista. Viivästyminen näyttäisi liittyvän lupa-asioiden käsittelyn tehokkaaseen ja asianmukaiseen hoitamiseen ja töiden organisoimiseen liittyviin puutteisiin. Viivästymistä ei voi perustella resurssien vähäisyydellä. Työn organisoinnilla ja resurssien kohdentamisella on varmistuttava siitä, että asiat voidaan käsitellä lain edellyttämällä tavalla. Päätöksessä otettiin kantaa myös Maahanmuuttoviraston virkamiehen käytökseen asiakaspalvelutilanteessa. Apulaisoikeusasiamies totesi, että virkamiehen on käyttäytynyt asemansa ja virkatehtäviensä edellyttämällä tavalla. Asiakkaalle on voinut syntyä käsitys, että hän ei ole saanut niin neutraalia palvelua kuin mitä hänellä on ollut oikeus odottaa. Lopuksi päätöksessä todettiin Maahanmuuttoviraston puheluiden äänittämistä, että Maahanmuuttovirasto on antanut kattavan selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin se on asiassa ryhtynyt (mm. laadittu puhelutallenteiden käsittelyohje),

eikä asia anna aiheutta enempiiin toimenpiteisiin. (894/2012, asia ei ollut lausunnolla ministeriössä).

5. Perheenyhdistämishakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa (1817/4/2011, 10.5.2012). Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston menettelleen virheellisesti siinä, että päätöstä ei ollut annettu tiedoksi ulkomaalaislaissa säädettyssä yhdeksän 9 kuukauden määräajassa. Saadussa selvityksessä ei ollut esitetty sellaisia laissa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita, jotka olisivat antaneet aiheutta poiketa säädetystä määräajasta. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan kyse oli enemmänkin oleskelulupa-asian vaatimasta normaalista selvittämisestä. Se, että esimerkiksi hakemushistoriaa tai oleskeluluvan laillisia edellytyksiä joudutaan selvittämään tai hankkimaan lisäselvityksiä, ei sinänsä tee hakemuksesta ulkomaalaislain 69 a §:n tarkoitetulla tavalla poikkeuksellista, vaan kuulunee lähes jokaisen perhesiteeseen perustuvan oleskelulupahakemuksen yhteydessä selvitettäviin asioihin. Viivästyminen näyttäisi enemmän liittyvän lupa-asioden käsittelyn tehokkaaseen ja asianmukaiseen hoitamiseen ja töiden organisoimiseen liittyviin puutteisiin. Viivästymistä ei voi perustella resurssien vähäisyydellä. Työn organisoinnilla ja resurssien kohdentamisella on varmistuttava siitä, että asiat voidaan käsitellä lain edellyttämällä tavalla. Töiden organisointi on myös laillisuuskysymys, mikäli sillä, kuten kyseisessä tapauksessa, on kielteinen vaikutus yksilön oikeusturvaan. (Asia ei ollut lausunnolla ministeriössä).

6. Perheenyhdistämishakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa ja Helsingin poliisilaitoksessa (1588/4/2011, 10.5.2012). Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston menettelleen virheellisesti siinä, että päätöstä ei ollut annettu tiedoksi ulkomaalaislaissa säädettyssä yhdeksän kuukauden määräajassa. Käsittelyn kokonaisaika oli noin 29 kk. Kantelijan ja Maahanmuuttoviraston käsitykset lisäselvitysten tarpeellisuudesta näyttivät merkittävästi poikkeavan toisistaan. Saadussa selvityksessä ei ollut kuitenkaan esitetty sellaisia laissa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita, jotka olisivat antaneet aiheutta perhesiteeseen perustuvan oleskelulupahakemuksen lähes 30 kuukautta kestäneeseen käsittelyaikaan. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan kyse oli enemmänkin oleskelulupa-asian vaatimasta normaalista selvittämisestä. Se, että asiaa joudutaan selvittämään tai hankkimaan lisäselvityksiä, ei sinänsä tee hakemuksesta ulkomaalaislain 69 a §:n tarkoitetulla tavalla poikkeuksellista. Maahanmuuttoviraston oman menettelyn lisäksi oleskelulupa-asian käsittelyä viivästytti asiakirjojen mukaan kuulemisasian lähes vuoden kestänyt käsittely Helsingin poliisilaitoksella. Apulaisoikeusasiamies totesi, että Maahanmuuttovirastolla ja Helsingin poliisilaitoksella on velvollisuus organisoida perheenyhdistämisasioiden käsittely ja yhteistyönsä siten, että oleskelulupa-asiat voidaan käsitellä asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Asian käsittelyn viivästymistä ei voi perustella resurssien vähäisyydellä. Työn organisoinnilla ja resurssien kohdentamisella on varmistuttava siitä, että asiat voidaan käsitellä lain edellyttämällä tavalla. Töiden organisointi on myös laillisuuskysymys, mikäli sillä, kuten kyseisessä tapauksessa, on kielteinen vaikutus yksilön oikeusturvaan. (Asia ei ollut lausunnolla ministeriössä).

7. Perheenyhdistämishakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa (2048/4/2011, 21.5.2012). Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston menettelleen virheellisesti siinä, että päätöstä ei ollut annettu tiedoksi ulkomaalaislaissa säädettyssä yhdeksän kuukauden määräajassa. Saadussa selvityksessä ei ollut esitetty sellaisia laissa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita, jotka olisivat antaneet aiheutta perhesiteeseen perustuvan oleskelulupahakemuksen 18 kuukautta kestäneeseen käsittelyaikaan. Saadun selvityksen mukaan asia odotti käsittelyyn pääsyä kuusi kuukautta. Kantelussa tarkoitettussa lupa-asiaassa oli apulaisoikeusasiamiehen mukaan kyse enemmänkin perhesiteeseen perustuvan oleskelulupa-asian vaatimasta normaalista selvittämisestä. Se, että asiaa joudutaan selvittämään tai hankkimaan lisäselvityksiä, ei

sinänsä tee hakemuksesta ulkomaalaislain 69 a §:n tarkoitetulla tavalla poikkeuksellista. Kyse on lupa-asioden käsittelyn tehokkaaseen ja asianmukaiseen hoitamiseen ja töiden organisoimiseen liittyvistä puutteista. Asian käsittelyn viivästymistä ei voi perustella resurssien vähäisyydellä. Työn organisoinnilla ja resurssien kohdentamisella on varmistuttava siitä, että asiat voidaan käsitellä lain edellyttämällä tavalla. Töiden organisointi on myös laillisuuskysymys, mikäli sillä, kuten kyseisessä tapauksessa, on kielteinen vaikutus yksilön oikeusturvaan. (Asia ei ollut lausunnolla ministeriössä).

8. *Elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa (1587/4/11, 10.5.2012).* Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston aiheettomasti viivyttelleen hakemuksen käsittelyssä. Hakemuksen käsittely kesti yli 500 päivää. Maahanmuuttoviraston selvityksissä ei tuotu esiin sellaisia seikkoja, jotka olisivat edellyttäneet näin pitkää käsittelyaikaa. Hakemukselle ei ollut tehty mitään 12 kuukauden aikana. Kyse on ennemminkin lupa-asioden käsittelyn tehokkaaseen ja asianmukaiseen hoitamiseen ja töiden organisoimiseen liittyvistä puutteista. Lupa-asioden joutuisaan käsittelyyn vaikuttaa myös käytettävissä olevat resurssit, mutta viranomaisen voi työtapojaan ja -menetelmiään kehittämällä ainakin jossain määrin vaikuttamaan siihen, että se kykenee hoitamaan tehtäviään perustuslain sekä hallintolain mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Apulaisoikeusasiamies totesi kantelijan esittämästä syrjintäväitteestä, että asiassa ei ollut aihetta epäillä Maahanmuuttoviraston syrjivän hakijoita kansalaisuuden perusteella.

9. *Ammattiopiston menettely olla hyväksymättä oppilaitoksen pääsykokeisiin ulkomaalaista, jolla ei ole oleskelulupaa (2947/4/11, 10.8.2012).* Kantelu liittyi ensisijaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan ja sen toimialan ohjeistukseen. Apulaisoikeusasiamies totesi päätöksessään, ettei ulkomaalaislainsäädäntö sinänsä rajoita ilman oleskelulupaa Suomeen saapuneen ulkomaalaisen oikeutta luoda perusteita oleskeluoikeudelleen. Tällainen peruste voi olla myös opiskelu. Suomessa laillisesti oleskeleva henkilö voi vapaasti osallistua pääsykokeisiin. Siksi kantelun kohteena olleessa tapauksessa oppilaitoksen käytäntö ei ole perustunut ulkomaalaislakiin. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että opetusalan yhtenäistävä ohjeistus olisi tarpeellinen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on jo aiemmin ilmoittanut, että tarkoituksena on tarkentaa ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskelijaksi ottamista koskevaa ohjeistusta. (978/2012).

10. *Iänmäärityksen tekeminen ilman lapselle määrättyä edustajaa; vastaanottokeskuksen johtajan toiminta (2171/4/2011, 13.8.2012).* Tieto edustajan määräämisestä ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle ei ollut ehtinyt tavoittaa poliisia ja vastaanottokeskuksen johtajaa, ja viimeksi mainittu oli läsnä iänmäärityksessä, koska voimassa olleen kotouttamislain 19 d §:n mukaan ennen edustajan määräämistä yksin tulleen alaikäisen asioista päättää vastaanottokeskuksen johtaja. Puutteellinen tiedonkulku johtui asiakastietojärjestelmän rajoituksista, joskin vastaanottokeskuksen johtaja olisi voinut selvittää asian käräjäoikeudelta. Kyse oli siten tiedonkulkuun liittyvästä erehdyksestä. Apulaisoikeusasiamies ei havainnut asiassa lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä, mutta kiinnitti vastaanottokeskuksen huomiota asianmukaiseen tiedonkulkuun asioissa, jotka liittyvät edustajahakemusten tekemiseen. Apulaisoikeusasiamies totesi päätöksessään myös, että selvityksissä oli esitetty jossain määrin ristiriitaista tietoa siitä, tiesikö asianomainen mahdollisuudestaan kieltäytyä iänmäärityksestä. Tapahtumien tarkka kulku jäi siten epäselväksi, joten väärinymmärryksen mahdollisuus ei ollut poissuljettu. Asia ei kuitenkaan antanut aihetta enempään toimenpiteisiin. (1137/2011).

11. *Perheenyhdistämishakemuksen pitkä käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa (2660/4/2011, 8.10.2012).* Apulaisoikeusasiamies katsoi Maahanmuuttoviraston viivyttelleen aiheettomasti hakemuksen käsittelyssä. Asian käsittely kesti yli kaksi vuotta.

Päätöksessä kiinnitettiin huomiota siihen, että hakemus odotti käsittelyyn pääsemistä noin puoli vuotta. Yli vuoden kestänyt odotus hakemukseen liittyvään haastatteluun ei täyttänyt viivytyksettömän käsittelyn vaatimusta. Viivästyminen liittyi ainakin joltain osin kuulemisten tehokkaaseen järjestämiseen ja haastattelujen organisointiin ja toteutukseen Maahanmuuttovirastossa ja Suomen ulkomaan edustustoissa. Maahanmuuttoviraston ja kuulemisia suorittavien viranomaisten välistä yhteistyötä ja toimintatapoja tulisi tehostaa ja kehittää. Asian käsittelyn viivästyminen ei voida perustella resurssien vähäisyydellä. Päätöksessä pyydettiin maahanmuutto-osastoa ilmoittamaan 31.1.2013 mennessä, mihin toimenpiteisiin osasto on ryhtynyt, jotta odotusaikoja perhesidehaastatteluihin voitaisiin lyhentää. Lausunto annettiin 24.1.2013. (1608/2011).

Eduskunnan oikeusasiamiehellä vireillä olevia kanteluita, joissa maahanmuutto-osasto on antanut lausunnon

Unionin kansalaisen puolison oleskelulupakorttiasian pitkä käsittelyaika (2271/4/2011). Päätöstä ei ollut tehty ulkomaalaislain 161 b §:n edellyttämässä 6 kk:n määräajassa. Sisäasiainministeriön lausunto annettiin 30.8.2011 (1197/2011).

Maahanmuuttoviraston, Helsingin ulkomaalaispoliisin ja Pohjois-Karjalan poliisilaitoksen menettely käännätysasiassa (3287/4/2011). Perhesiteen perusteella haettuun oleskelulupapäätökseen ei ollut liitetty uutta käännätyspäätöstä. Kantelija katsoi, että tällä tavoin estettiin asianomaista hakemasta käännättämiselle täytäntöönpanokieltoa. Hakijalle aiemmin tehty käännätyspäätös oli tehty kielteisen kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen yhteydessä. Kantelija oli myös yrittänyt pyytää uudelleen kv. suojelua päätöstä täytäntöön pantaessa, eikä tätä otettu huomioon. Sisäasiainministeriön lausunto annettiin 16.1.2012. (1575/2011).

Maahanmuuttoviraston tekemä raukeamispäätös kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen (1122/4/12). Hakija oli ensin tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen Suomessa ja sen jälkeen Ruotsissa. Ruotsi oli palauttanut haijan Suomeen ns. vastuunmäärittämisasetuksen perusteella. Sisäasiainministeriön lausunto annettiin 1.6.2012. (889/2012)

Maahanmuuttoviraston menettely turvapaikkatutkinnassa (2014/4/12). Hakijalle oli kerrottu, että mitään tietoja turvapaikka-asiasta ei anneta kotimaan viranomaisille eikä yksityishenkilöille. Eräitä hakemuksen yhteydessä Maahanmuuttovirastolle annettuja asiakirjoja oli toimitettu Suomen edustuston kautta hakijan kotimaan asianajajalle niiden aitouden selvittämiseksi. Sisäasiainministeriön lausunto annettiin 28.9.2012. (1372/2012)

Muita vireillä olevia asioita/annettuja lausuntoja

Kansainvälistä suojelua hakevien tietojen salassapitoa koskeva kantelu oikeuskanslerille (65/03/2011). Kantelu koski poliisin käytäntöä ilmoittaa säilöön otetusta, kansainvälisesti etsintäkuulutetusta ja turvapaikkaa hakeneesta henkilöstä etsintäkuuluttaneen maan edustustolle, vaikka kyseessä olisi pakolainen tai turvapaikanhakija, joka on paennut kyseisen maan vainoa. Sisäasiainministeriön lausunto annettiin 31.10.2011 (1393/2011).

Tasa-arvovaltuutetun selvityspyyntö lapsen kansalaisuuden määräytymisestä (TAS/4/2012). Tasa-arvovaltuutettu pyysi selvitystä siitä, miksi lapsi saa automaattisesti Suomen kansalaisuuden syntyessään ulkomailla, jos lapsen äiti on Suomen kansalainen, mutta vastaavasti isän ollessa Suomen kansalainen, näin ei tapahdu. Sisäasiainministeriön antoi selvityksensä 20.1.2012 (126/2012).

Eduskunnan oikeusasiamiehen esitys neuvonnan ja ohjeistuksen järjestämisestä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten lastensuojelun palveluista (4509/4/2009). Apulais-oikeusasiamies totesi 21.12.2011 antamassaan päätöksessä, että rajanveto lastensuojeluviranomaisten ja kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta vastaavien viranomaisten tehtävien välillä ei ole yksiselitteinen. Hän esitti, että sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö pyrkisivät yhteistyössä löytämään ratkaisun neuvonnan ja ohjauksen järjestämisestä siitä, miten ilman huoltajaa maahan tulleille lapsille järjestetään tarvittaessa lastensuojelun palveluita. Hän pyysi ministeriöitä ilmoittamaan 1.4.2012 mennessä, mihin toimenpiteisiin ne ovat ryhtyneet. Sisäasiainministeriö ilmoitti 4.4.2012 aloittavansa yhteistyön sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa ohjeistuksen laatimiseksi.

Helsingin hallinto-oikeus antoi ratkaisun Maahanmuuttoviraston asiakkaan asiakirjojen yleisöjulkisuutta koskevassa asiassa ja palautti asian virastolle asiakirjakohtaista perustelua varten. Hallinto-oikeus katsoi, että Julkl 24 §:n 1 mom. 24 kohdan tarkoituksena on suojata henkilöä hakemuksen käsittelyn ajan. Maahanmuuttovirasto valitti päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tapaus koski myös ulkomaalaisrekisterilain salassapitosäännöksen soveltuvuutta.

Tapaus, joka koski Maahanmuuttoviraston asiakkaan yleisöltä salassa pidettävien tietojen luovuttamista toimittajalle ja Julkl 17 §:n 3 momentin soveltumista, siirtyi valituksen johdosta korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi.

Korkein hallinto-oikeus antoi ratkaisun kiintiöpakolaisten asiakirjoja koskeneeseen asiaan ja totesi, että Maahanmuuttovirasto sai rajoittaa tietojen antamista ns. RRF – asiakirjojen tietyistä osista asianosaisille julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 1 kohdan erittäin tärkeä yleinen etu -perusteella, kun asiakirjan laatineen UNHCR:n kanta näiden kohtien luovuttamiseen henkilöille itselleen on kielteinen.

Oikeusyksikössä käsitellään hallinnonalan virastoja koskevia kanteluita vain erityisestä syystä. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi kantelun kohteena olevan virkamiehen virka-asema, kantelun kohdistuminen useampaan hallinnonalan virastoon, muut kantelusta ilmenevät viranomaistoimintaan liittyvät rakenteelliset syyt tai mahdolliset puutteet lainsäädännössä. Myös oikeusturvasyistä voi olla perusteltua, että kantelua ei käsitellä siinä virastossa, jolle se on osoitettu.

Oikeusyksikkö käsiteli vuoden 2012 aikana useita kanteluja. Suuri osa kanteluista oli alunperin kirjattu kansalaiskirjeiksi mutta alustavassa tarkastelussa niiden katsottiin kuitenkin sisällöltään vastaavan enemmänkin kantelutyypistä asiaa. Valtaosassa toimenpiteenä oli asian käsittelyn siirto esimerkiksi keskusviraston käsiteltäväksi.

Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö valmisteli eduskunnan oikeusasiamiehelle vuonna 2012 laajemman selvityksen ja lausunnon muun muassa seuraavissa asioissa:

Haltikin menettely organisaatiouudistuksen yhteydessä, SMDno/2011/1698 ja Haltikin menettely esikuntaosaston johtajan tehtävään määrittämisessä, SMDno/2012/181

Kantelut koskivat menettelyä HALTIKin organisaatiota ja työjärjestystä muutettaessa, virkamieheen kohdistuvaa syrjintäepäilyä ja epäilyä viraston johtajan harkintavallan ylittämisestä sekä HALTIKin menettelyä esikuntaosaston johtajan tehtävään määrittämisessä. Eduskunnan oikeusasiamies on antanut asiassa ratkaisut Dnro 3490/4/11 ja Dnro 272/4/12.

Pohjois-Karjalan poliisilaitoksen, Helsingin ulkomaalaispoliisin sekä Maahanmuuttoviraston menettely käännättämisasiassa, SMDno/2011/1575

Kantelussa pyydettiin tutkimaan, onko Pohjois-Irakin kurdialueelta kotoisin olevien ja täytäntöönpanopäätöksen saaneiden Irakin kansalaisten käännättämisen täytäntöönpano Irakin pääkaupunkiin Bagdadiin laillista yleisesti ja erityisesti kantelun tekijän osalta. Oikeusyksikkö pyysi selvitystä Maahanmuuttovirastolta ja Poliisihallitukselta ja saaduista selvityksistä vielä lausuntoa ministeriön maahanmuutto-osastolta. Yhteenvetona eduskunnan oikeusasiamiehelle annetussa lausunnossa oikeusyksikkö totesi, että vaikka toimijat kentällä tuntevat ulkomaalaislain, menettelyn päälinjat ja ohjeistuksen, käytännössä korostuu kuitenkin tapauskohtainen kokonaisharkinta. Lähtökohtana on pidettävä perus- ja ihmisoikeusmyönteistä tulkintaa. Esimerkiksi ulkomaalaislain 94 §:n 2 momentin mukaan ihmisoikeuksien vaarantumiseen vetoavan ulkomaalaisen katsotaan hakevan turvapaikkaa, jollei hän nimenomaan muuta ilmoita. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut asiassa ratkaisun Dnro 3287/4/11.

Poliisilain 36 §:n mukainen tiedonsaantioikeus ja kustannukset, SMDno/2012/116

Lausunnossaan sisäasiainministeriön oikeusyksikkö totesi näkemyksensä, että poliisilain 36 §:ään perustuvien pankkitiedustelujen maksuttomuudesta tulisi säätää lain tasolla. Taustalla oli kantelu oikeusasiamiehelle missä katsottiin, että esitutkintaviranomaisella tulisi olla velvollisuus korvata pankkitiedusteluista aiheutuvat kustannukset pankille. Oikeusyksikkö on oikeusasiamiehen pyynnöstä ilmoittanut myöhemmin (17.6.2013) oikeusasiamiehelle siitä, että sisäasiainministeriön lainsäädäntösuunnitelmassa vuosille 2013-2017 on todettu, että poliisilain 36 §:n muutostarpeita on ilmenyt muun muassa tapauksissa, jotka koskevat poliisin oikeutta saada tietoja yksityisiltä tahoilta ja epäselvyyttä on myös tiedonsaantioikeuden maksuttomuudesta. Tavoitteena on, että poliisin tiedonsaantioikeutta koskevien säännösten tarkistamisen osalta hallituksen esitykseen tähtäävä valmistelutyö aloitetaan kuluvalle vaalikaudella. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut asiassa ratkaisun Dnro 4518/4/11.

Etälamauttimen käyttö poliisissa, SMDno/2012/125

Lausunnossaan oikeusyksikkö on ottanut kantaa etälamauttimen käyttöön, erityisesti sen käyttöä koskevaan sääntelyyn, ohjeistukseen ja koulutukseen. Oikeusyksikön lausunto on Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 5-kohdan mukaan salassa pidettävä.

Vangitsemis- ja passitusmääräyksen sisältämä tuomiolauselma, SMDno/2012/678

Lausunnossaan eduskunnan oikeusasiamiehelle oikeusyksikkö totesi, että tuomitun vangitsemisen edellytyksenä on, että viranomainen saa tiedon toiselta viranomaiselta joko tietojärjestelmän tai asiakirjan välityksellä. Henkilön itsensä esittämä asiakirja ei ole riittävä peruste. Näin ollen poliisilaitoksen on ollut perusteltua odottaa, että vangitsemismääräyksestä on saatu virka-apupyynnön etsintäkuulutusrekisteriin. Eduskunnan oikeusasiamies on antanut asiassa ratkaisun Dnro 496/4/12.

Suomen mahdollinen osuus tai Suomen alueen käyttö salaisia vankilentoja koskevassa ohjelmassa, SMDno/2012/2088

Oikeusyksikkö on vastannut oikeusasiamiehen selvitys- ja lausuntopyynnön koskien Suomen mahdollista osallisuutta tai Suomen alueen käyttöä salaisia vankilentoja koskevassa ohjelmassa.

*Poliisin menettely automaattista liikennevalvontaa koskevassa asiassa,
SMDno/2013/41*

Eduskunnan oikeusasiamies on pyytänyt sisäasiainministeriön oikeusyksiköltä lausuntoa automaattiseen liikennevalvontaan liittyen erityisesti lainsäädännön kehittymisen ja sen mahdollisen epäloogisuuden näkökulmasta sekä siitä onko nykyinen sääntely tyydyttävää. Oikeusyksikkö on antanut pyydetyn lausunnon 31.5.2013.

Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö valmisteli valtioneuvoston oikeuskanslerille vuonna 2012 laajemman selvityksen ja lausunnon muun muassa seuraavassa asiassa:

Sallan kunnanhallituksen kantelu, SMDno/2012/680:

Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö katsoi, että Sallan kunnanhallituksen esille tuomat näkökohdat poliisipalveluiden turvaamisesta ovat todellisia ja huomioon otettavia, vaikka päätöksiä toimipisteiden lakkauttamisista ei ollut tehty. Oikeusyksikkö katsoi, että se ei kanteluun vastaamisen hetkellä voinut arvioida kantelussa esille tuotuja kysymyksiä tarkemmin eikä sillä ollut perusteita ottaa kantaa tulevien palveluverkkouudistusten vaikutuksiin eri alueiden asukkaiden yhdenvertaisuuteen tai muihin perustuslaillisiin oikeuksiin. Näin siksi, että prosessi poliisin hallintorakenteen uudistamiseksi PORA III-hankkeessa oli kesken eikä valtakunnallinen hankeryhmä ollut luovuttanut esitystään PORA III:n päälinjauksista. Oikeusyksikkö lähetti lausuntonsa tiedoksi myös PORA III-hankkeen valtakunnalliselle hankeryhmälle.

Oulun vastaanottokeskus on ilmoittanut, että eduskunnan oikeusasiamies antoi ratkaisun 13.8.2012 Oulun vastaanottokeskusta koskevassa kanteluasiassa Dnro 2171/4/11 koskien alaikäisen edustamista poliisin ikätutkimuksessa. Oikeusasiamies ei havainnut asiassa lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä, mutta pyysi virastoa kiinnittämään huomiota asianmukaiseen tiedonkulkuun edustajahakemuksen tekemiseen liittyen.

Pelastusosasto on kertomusvuonna antanut oikeuskanslerinvirastolle lausunnon kahdessa kanteluasiassa. Toinen lausunnoista käsitteli väestönsuojan rakentamisvelvoitteen täyttämistä ja toinen hätäkeskuksen toimintaan liittyen sairaankuljetusyksikön viipymistä.

Pelastusosasto on lisäksi ratkaissut eduskunnan oikeusasiamiehen aluehallintovirastolle ja aluehallintoviraston osin sisäasiainministeriölle siirtämän kantelun koskien hätäkeskuksen menettelyä sairaankuljetukseen liittyen.

Valtiovarainministeriö asetti 4.4.2011 työryhmän selvittämään ja valmistelemaan aluehallintovirastojen toimivaltaan kuuluvien kanteluasioiden käsittelyä koskevan lainsäädännön uudistamista. Työryhmän tehtäväksi annettiin selvittää tarvittavien lainsäädäntömuutosten laajuuden tarkentamiseksi onko myös muissa vastaavissa laillisuusvalvontaa hoitavissa valtion viranomaisissa kuin aluehallintovirastoissa tarvetta tehostaa ja nopeuttaa kanteluiden käsittelyä. Työryhmän toimikausi päättyi 29.2.2012. Pelastusosasto edusti sisäasiainministeriötä työryhmässä.

Poliisihallitukseen saapui raportointivuonna 347 kantelua. Niistä Poliisihallituksessa käsiteltiin 169 ja 178 siirrettiin alaiseen hallintoon ratkaistavaksi läheisyysperiaatteen mukaisesti niin, että yksittäisiä esitutkintaan tai käytökseen liittyviä kanteluja siirrettiin esimiestahon käsiteltäväksi.

Suurin osa kanteluista koski esitutkintaa. Muita kantelukohteita olivat muun muassa pakkokeinot, valvonta- ja hälytystoiminta sekä lupahallinto. Toimenpideratkaisuja annettiin 21, joista suurimman osan muodosti käsityksen ilmoittaminen. Poliisirikostutkintaan siirrettiin kaikkiaan 12 kirjoitusta.

Eduskunnan oikeusasiamiehelle on vuoden 2012 aikana annettu 47 lausuntoa ja valtioneuvoston oikeuskanslerille 49 lausuntoa. Lausunnot koskivat muun muassa esitutinnan viivästymistä, kotietsintäpäätöksiä, ajoneuvoissa suoritettavaa kotietsintää, lupa-asoiden viipymistä, henkilötietojen julkistamista ja ruumiinkuljetussopimuksia. Ylimmät laillisuusvalvojat asioivat kanteluasioissa Poliisihallituksen kautta poliisiyksiköihin vain periaatteellisissa tai sellaisissa asioissa, joiden säädöspohja tai ohjeistus ei ole selkeä taikka asia vaatii Poliisihallituksen huomiota.

Poliisihallitus on antanut 14 lausuntoa säädösehdotuksista, työryhmämietinnöistä sekä määräys- ja ohjeluonnoksista.

Poliisihallitus on lähettänyt ylimpien laillisuusvalvojen kannanottoja sisältävät ratkaisut poliisiyksiköille tiedoksi toimenpiteitä ja koulutusta varten. Toimenpiteitä edellyttävät ratkaisut on vastuutettu Poliisihallituksen toimivaltaisen yksikön tehtäväksi. Poliisihallituksen yksiköt ovat antaneet ohjeistusta esimerkiksi siitä, miten kotietsinnän kohdetta informoidaan oikeudesta saattaa kotietsinnän peruste oikeuden tutkittavaksi ja miten epäillylle ilmoitetaan hänen oikeuksistaan kuulustelun yhteydessä.

Poliisiosasto ei käsittele sisäasiainministeriön laillisuusvalvontaohjeessa tarkoitettulla tavalla hallintokanteluja vaan ne käsitellään ministeriön oikeusyksikössä. Poliisiosasto korkeintaan antaa kanteluihin lausuntoja ja ilmaisee käsityksensä kantelun kohteena olevasta asiasta.

Rajavartiolaitoksen toiminnasta tehtiin vuoden 2012 aikana Rajavartiolaitokselle yhteensä 24 hallintokantelua. Näistä hallintokanteluista Rajavartiolaitoksen esikunnalle osoitettiin kymmenen. Rajavartiolaitoksen esikunta vastasi vuoden 2012 aikana näistä neljään ja viisi pääasiassa loppuvuodesta vireille tullutta kantelua siirtyi vastattavaksi vuodelle 2013. Yhden hallintokantelun käsittely siirrettiin sisäasiainministeriön oikeusyksikölle arvostelun kohdistuttua myös Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudelliseen osastoon.

Vuoden 2012 aikana Rajavartiolaitoksen esikunta vastasi lisäksi viiteen vuonna 2011 vireille tulleen hallintokanteluun. Hallintoyksiköistä vastattiin itsenäisesti neljään toista niiden toimintaa koskevaan hallintokanteluun.

Vuonna 2012 vireille tulleet Rajavartiolaitoksen esikunnalle ja hallintoyksiköille osoitetut hallintokantelut ovat koskeneet pääasiassa rajatarkastuksia (18 kappaletta). Yhdessätoista rajatarkastukseen liittyvässä kantelussa arvosteltiin lisäksi rajavartiomiehen epäasialliseksi koettua käytöstä. Muut hallintokantelut ovat koskeneet tutkinnanjohtajan toimenpiteitä esitutkinnassa, virkamiehen epäasiallista käytöstä tai muuta toimintaa vapaa-ajalla, käännättämistä sekä meripelastustapahtumasta tiedottamista.

Yhden hallintokantelun osalta Rajavartiolaitoksen esikunta totesi vastauksessaan, että virkamies oli käyttäytynyt vastoin valtion virkamieslaissa ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain käyttäytymisvelvoitetta. Asianomainen hallintoyksikkö antoi kyseiselle virkamiehelle suullisen huomautuksen asiassa. Myös yhdessä hallintoyksikön itsenäisesti vastaamassa hallintokanteluasiassa arvostelu koski rajavartiomiehen käyttäytymistä ja kanteluasiassa tehdyn selvittelyn perusteella annettiin huomautus virka-

miehelle. Muut Rajavartiolaitoksessa ratkaistut kantelutapaukset eivät antaneet aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnan oikeusasiamies pyysi Rajavartiolaitoksen esikunnalta lausuntoa ja/tai selvitystä 13 kanteluasiassa sekä yhdessä omana aloitteenaan tutkittavakseen ottamassaan asiassa liittyen Suomen mahdolliseen osallisuuteen tai Suomen alueen käytöstä salaisiin vankilentoihin. Eduskunnan oikeusasiamiehelle tehtyt kantelut, joista pyydettiin selvitystä ja/tai lausuntoa, koskivat Rajavartiolaitoksen palvelupuhelinnumeroiden hintoja, rajatarkastusten yhdenvertaisuutta, varusmiespalvelukseen kuuluvan johtajatehtäväradan järjestelyjä, Rajavartiolaitoksen esikunnalle tehdyn tietopyynnön käsittelyä, Rajavartiolaitoksen suorittamia esitutkintatoimenpiteitä sekä ulkomaalaisvalvontaa ja siihen liittyen tehtyjä toimenpiteitä. Yksi lausunto- ja selvityspyyntönä vireille tullut asia siirrettiin Rajavartiolaitoksen esikunnasta poliisille esitutkinnan aloittamista koskevaan harkintaan.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoi vuonna 2012 vireille tulleiden neljän rikos-
torjuntaan ja yhden rajatarkastusten yhdenvertaisuuteen liittyvän kantelun osalta, etteivät kantelut antaneet aihetta toimenpiteisiin. Yhden ulkomaalaisvalvonnan suorittamiseen liittyvän kantelun osalta eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannanotossa todettiin, että vaikka ulkomaalaislaki ei sinänsä edellytäkään konkreettista yksittäistä tehtävää henkilötietojen tiedustelun perusteeksi, ei ulkomaalaislakia voida tulkita siten, että valvontaa suorittavalla viranomaisella olisi yleinen oikeus toimenpidettään perustelematta saada tietoonsa kaikkien tapaamiensa ulkomaalaiseksi oletettujen henkilöiden henkilötiedot. Kannanoton mukaan on ymmärrettävää, että ulkonäkö jossain määrin vaikuttaa siihen, ketkä valikoituvat valvonnan kohteeksi, koska tarvittavat toimenpiteet pyritään mahdollisimman pitkälle kohdistamaan ulkomaalaisiin ja välttämättä ulkonäöltään eroavien osuus on ulkomaalaisissa suurempi kuin koko väestössä. Tästä johtuen valvonta myös helposti koetaan yhdenvertaisuutta loukkaavaksi. Toiminnassa on sen vuoksi erityisesti syytä pyrkiä hälventämään ilmeisen väistämättä joskus esiin nousevia epäluuloja siitä, että kysymys olisi vain ihonvärin tai muun sellaisen epäasiallisen perusteen aiheuttamasta toimenpiteestä. Apulaisoikeusasiamies totesi, että yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi on toimenpiteen riittävä perusteleminen sen kohteelle. Lisäksi apulaisoikeus-asiamies saattoi samassa ratkaisussa varmistuksen tietoon käsityksensä siitä, ettei kyseisessä tapauksessa matkapuhelimen haltuun ottamiselle, vaikkakin se tapahtui rikosepäilyn olemassaolon mahdollisuutta silmällä pitäen, ollut oikeudellisesti kestäviä perusteita. Rajavartiolaitoksen esikunta lähetti ratkaisun kaikille hallintoyksiköille tiedoksi ja huomioitavaksi toiminnassa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi lisäksi vuonna 2011 vireille tulleisiin kanteluihin viisi ratkaisua. Näistä ratkaisuista kaksi koski rajatarkastusten suorittamista, kaksi suoritettuja esitutkintatoimenpiteitä sekä yksi viranomaisten toiminnan julkisuu-
desta annetun lain soveltamista esitutkintapöytäkirjoja luovutettaessa.

Rajatarkastuksia koskevista kanteluista toinen ei antanut aihetta toimenpiteisiin. Toisessa kantelussa kyse oli moottoripyöräkerholaisten valokuvaamisesta rajatarkastuksen yhteydessä. Apulaisoikeusasiamies totesi kantelua koskevassa päätöksessään, että rajavartiomiesten kantelijoihin sekä heidän omaisuuteensa suorittamat toimenpiteet vaikuttivat ensisijaisesti perustuneen rajatarkastuksen suorittamista palvelevien tavoitteiden sijasta ennen kaikkea rikosten ennalta ehkäisemiseen tai selvittämiseen liittyviin syihin. Rajavartiolaitokselle kuuluvista rikosten ennalta ehkäisemistä ja selvittämistä koskevista säännöksistä ei kuitenkaan löydy toimivaltaa kerrotunlaisten toimenpiteiden suorittamiseen. Apulaisoikeusasiamies totesi myös, ettei hänen tulkintansa mukaan Schengenin rajasäännöstö luo toimivaltaa ottaa henkilöstä maasta lähtemiseen liittyvän rajatarkastuksen yhteydessä tunnistuskuvia. Apulaisoikeusasiamies kiinnitti

huomiota sen lisäksi, ettei valokuvaamiseen ollut lainmukaista perustetta, myös siihen, ettei valokuvien myöhempi käsittely ollut lainmukaista henkilörekisterilainsäädännön kannalta. Apulaisoikeusasiamies saattoi tietoon myös moittivan käsityksensä henkilöön kohdistuvasta etsinnästä pakkokeinolain 5 luvun 12 §:ssä edellytetyn pöytäkirjan laatimatta jättämisestä. Rajavartiolaitoksen esikunta lähetti ratkaisun kaikille hallintoyksiköille tiedoksi ja huomioitavaksi toiminnassa. Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen oikeusohjeet on huomioitu rajavartiolainsäädännön tarkistamishankkeessa.

Esitutkintatoimenpiteitä koskevissa kanteluissa toisessa oli kyse vuosina 2008-2009 suoritetuista esitutkintatoimenpiteistä. Rajavartiolaitoksen esikunta oli vastannut kyseisiä toimenpiteitä arvostelevaan saman henkilön tekemään hallintokanteluun vuonna 2010. Apulaisoikeusasiamies totesi vastauksessaan, ettei hänelle tehty kantelu antanut aihetta arvioida esitutkintamenettelyä toisin kuin Rajavartiolaitoksen esikunta vastauksessaan. Rajavartiolaitoksen esikunta totesi vuonna 2010 antamassaan vastauksessa, ettei asiassa tullut esiin seikkoja, joiden perusteella olisi syytä epäillä, että esitutkinnassa olisi menetelty lainvastaisesti tai kantelijaa olisi kohdeltu epäasianmukaisesti. Rajavartiolaitoksen esikunta kiinnitti kuitenkin tutkinnanjohtajan ja tutkijan huomiota siihen, että epäillyn oikeus avustajan läsnäoloon kuulustelussa järjestetään ennen kuulustelun aloittamista ja kuulustelua ei tule aloittaa ennen avustajan läsnäoloa, mikäli epäilty on avustajaa pyytänyt, ellei tutkinnanjohtaja ole tapauskohtaisesti kieltänyt avustajan käyttöä lain edellyttämillä perusteilla. Epäillyn oikeus avustajaan esitutkinnassa on sittemmin vuonna 2012 ollut esillä myös korkeimman oikeuden antaman ratkaisun KKO:2012:45 (9.5.2012) myötä, jossa korkein oikeus katsoi, ettei vastaajan esitutkinnassa antamia kertomuksia saanut käyttää näyttönä häntä vastaan, koska vastaajalla ei ollut avustajaa häntä esitutkinnassa kuultaessa, eikä hän ollut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan edellyttämien tavoin pätevästi luopunut tästä oikeudestaan ja siihen liittyvästä oikeudesta olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen. Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto on 24.10.2012 antanut ohjeen korkeimman oikeuden ratkaisun vaikutuksista Rajavartiolaitoksen suorittamaan esitutkintaan.

Toisessa esitutkintaan liittyvässä ratkaisussa apulaisoikeusasiamies on arvioinut esitutkinnan suorittamista ja pakkokeinojen käyttöä sekä kiinnittänyt huomiota takavarikkomenettelyssä tapahtuneeseen menettelyvirheeseen ja hallinnon asiakkaalle annettavan neuvonnan asianmukaisuuteen. Tapauksessa oli inhimillisestä erehdyksestä johtuen jätetty antamatta todistus takavarikosta kantelijalle. Lisäksi myöhemmin kantelijan kohdistuneessa rajatarkastuksessa ei ollut selvitetty toisen linjan tarkastuksen oikeudellisia perusteita suullisesti, vaan ainoastaan näyttämällä seinällä ollutta perusteesisältävää lappua. Kantelijalle oli niin ikään annettu virheellistä tietoa rekisterimerkin-
töjen tarkastamiseen liittyen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltamista koskevassa päätöksessä oli kyse esitutkintapöytäkirjan luovuttamisesta. Esitutkintapöytäkirjan, josta ilmeni turvapaikanhakijoita koskevia tietoja, luovuttamista kokonaisuudessaan oli perusteltu muun muassa sillä, etteivät käräjäoikeudet tätä ja muita vastaavanlaisia rikosasioita käsitellessään olleet merkinneet tuomioitaan miltyään osin salassa pidettäväksi. Apulaisoikeusasiamies totesi päätöksessään, että tuomioistuinkäsittelystä ja siihen sovellettavasta oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetusta laista riippumatta esitutkintaviranomaisen tulee soveltaa omien asiakirjojensa osalta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja sen salassapitosäännöksiä ja katsoi aiheelliseksi saattaa tämän käsityksensä kaikkien Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden tietoon.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on lisäksi lähettänyt muiden ohella Rajavartiolaitoksen esikunnalle 30.8.2012 tekemänsä päätöksen kotietsinnän laillisuuden saattamisesta tuomioistuimen tutkittavaksi. Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen mukaisesti Rajavartiolaitoksen esikunta saattoi päätöksen tiedoksi rikostorjuntaa tekeville hallintoyksiköille ja kehotti hallintoyksiköitä huomioimaan erityisesti päätöksen kohdan, jossa muun muassa kehoitettiin panostamaan päätöksentekijän tasoon, kotietsintämääräysten laatuun, kirjalliseen muotoon ja kohdentamiseen siten, ettei niillä puututa tarpeettoman laajasti kohteen oikeuksiin sekä käyttämään mahdollisuutta syyttäjän kanssa tehtävään esitutkintayhteistyöhön, mikäli kotietsinnän edellytyksien olemassaolosta on epäselvyyttä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto antoi vielä marraskuussa 2012 kotietsinnän ja takavarikon saattamista tuomioistuimen tutkittavaksi koskevan määräyksen poliisiasiantietojärjestelmään lisättyjen lomakkeiden käyttämisestä.

Hallintoyksiköiden suorittamista kotietsinnöistä on saatettu tuomioistuimen tutkittavaksi kaksi kappaletta. Ensimmäisessä tapauksessa kotietsintämääräys oli yhteisestä tutkintaryhmästä johtuen poliisin tekemä, mutta kotietsinnän toteuttivat rajavartiomiehet. Tuomioistuin totesi, että kyseisen kotietsinnän toimittamisessa oli menetelty siltä osin virheellisesti, kun kotietsintä oli ulotettu koskemaan myös rikoksesta epäillyn isän omistamaa henkilöautoa ja moottorikelkkaa. Epäillyn isä oli kotietsintää suoritettaessa ilmoittanut omistusoikeudestaan eikä asiassa ollut esitetty selvitystä, että auto tai moottorikelkka olisi ollut rikoksesta epäillyn hallinnassa tai käytössä. Muilta osin kotietsinnän toteuttamiselle oli ollut laissa säädetty edellytykset. Toisessa käsitellyssä tapauksessa tuomioistuin ei katsonut kotietsinnän toimittamisen edellytyksissä olleen huomautettavaa.

2.3. Rikosasiat

Hätäkeskuslaitoksessa yhteensä 13 viraston virkamiehistä on ollut epäiltynä rikoksesta, useimmiten virkavelvollisuuden rikkomisesta. Osassa tapauksista poliisi on pyytänyt Hätäkeskuslaitokselta lausuntoa päivystäjän toimintaa koskevan lainsäädännön ja ohjeiden noudattamisesta. Virasto on itse tehnyt poliisille tutkintapyynnön kahdesta viraston virkamiehestä. Mika Myllylän menehtymiseen liittyvien tietojen hakemiseen liittyen Valtakunnansyyttäjänvirasto käsitteli kolmea hätäkeskuspäivystäjän toimintaan liittyvää tapausta, joista kahden osalta Hätäkeskuslaitos käsitteli asian sisäisesti. Kolmannen tapauksen osalta Hätäkeskuslaitoksella ei ollut aihetta ryhtyä toimenpiteisiin, koska kyseinen virkamies ei ollut enää Hätäkeskuslaitoksen palveluksessa.

Poliisihallituksen ilmoituksen mukaan poliisirikosilmoituksia on ollut 748. Esitutkintaan niistä on siirretty 229 ja rikosilmoituksista 520 on päätetty Valtakunnansyyttäjänvirastossa tutkintaa suorittamatta. Pääasiallisina tutkimatta jättämisistä koskevin perusteina ovat olleet: ei rikosta, teon vähäisyys tai muu rajoitusperuste. Vuoden 2012 lopussa vireillä oli 97 poliisirikosasiaa. Lukumäärän nousuun on saattanut vaikuttaa ns. Myllylä-case.

Epäiltyjen rikosten pääasiallisia nimikkeitä ovat olleet muun muassa virkavelvollisuuden rikkominen, henkilörekisteririkos, rattijuopumus, eriaisteiset pahoinpitelyrikokset ja liikenneturvallisuuden vaarantaminen.

Rajavartiolaitoksessa vuonna 2012 käynnistettiin yhteensä 20 virkamiehen osalta sotilaskurinpitolain nojalla esitutkinta, jossa epäiltiin henkilön syyllistyneen sotilasrikokseen. Yhdeksälle virkamiehelle määrättiin sotilaskurinpitomenettelyssä seuraamus, joista seitsemän oli kurinpito-ojennuksia (muistutus) ja kaksi kurinpitorangaistusta (varoitus). Kahdeksan virkamiehen osalta todettiin, ettei esitutkinnan perusteella voitu

katsoa tapahtuneen rikosta. Yhden virkamiehen osalta sotilasrikosasiaa koskeva esitutkinta keskeytettiin pian aloittamisen jälkeen, kun selvisi hänen saaneen jo samassa asiassa poliisilta rangaistusvaatimuksen. Kahden virkamiehen osalta seuraamuksen määrääminen siirtyi vuodelle 2013.

Laajin tutkittu kokonaisuus, jossa epäiltynä oli yhdeksän virkamiestä, liittyi kertausharjoituksessa hävinneeseen puolustusvoimien omistamaan ja siltä lainattuun materiaaliin. Tässä tapauksessa kolmelle virkamiehelle määrättiin kurinpito-ohjeistus tuottamuksellisesta palvelusrikoksesta. Myös kahdessa muussa sotilaskurinpito-seuraamukseen johtaneessa teossa kyse oli materiaalin tuottamuksellisesta hävittämisestä tai valvonnan laiminlyömisestä. Yleisin rikosnimike rangaistujen osalta oli palvelusrikos tuottamuksellisena, lievänä tai perustekomuodossa. Muita yksittäisiä rikosnimikkeitä olivat esimiesaseman väärinkäyttäminen ja sotilaan sopimaton käyttäytyminen.

Rajavartiolaitoksessa tutkituissa sotilaskurinpitoasioissa annettiin vuoden 2012 aikana 80 sotilaslakimiehen lausuntoa. Lausunnot koskivat etupäässä varusmiehiä. Henkilökunnan sotilaskurinpitoasioista annettiin 18 lausuntoa.

Edellä mainittujen tapausten lisäksi poliisi on tutkinut 17 virkamiestä koskevaa, yhtä tapauslukuun ottamatta vapaa-ajalla tapahtunutta rikosepäilyä. Yksi huumausainerikoksesta epäilty, virkavapaalla ollut virkamies irtisanoutui Rajavartiolaitoksen palveluksesta esitutkinnan vireillä ollessa. Viiden osalta asia on päättynyt käräjäoikeuden tuomioon tai poliisin antamaan sakkorangaistukseen. Yhden virkamiehen osalta asia päättyi syyttäjän tekemään esitutkinnan rajoittamispäätökseen. Rikosnimikkeinä näissä tapauksissa ovat olleet muun muassa pahoinpitely, lievä ampuma-aserikos, liikenneturvallisuuden vaarantaminen, rattijuopumus, varomaton käsittely ja tuottamuksellinen palvelusrikos. Yhden virkamiehen osalta asia soviteltiin ja erästä virkamiestä koskeva tutkinta päättyi ei rikosta -perusteella. Kahdeksan virkamiehen osalta asian esitutkinta tai syyteharkinta on vielä kesken.

Kolmen virkamiehen osalta poliisi on vuonna 2012 käynnistänyt henkilön siviilikäytössä olevan ampuma-aseen hallussapitolupaan liittyvän tutkinnan (S-ilmoitus).

Edellisiltä vuosilta vireillä olevia tapauksia on vuonna 2012 päätetty seuraavin tavoin:

Alun perin hallintokanteluna vireille tullut tapaus, jossa esitettiin väitteitä kahden virkamiehen syyllistymisestä virka- ja palvelusrikoksiin, siirrettiin vuonna 2011 poliisille esitutkinnan aloittamista koskevaan harkintaan. Poliisi päätti asian selvittämisen toden, ettei asiassa ole syytä epäillä rikosta. Asia ei antanut aihetta toimenpiteisiin myöskään Rajavartiolaitoksessa.

Rajavartiolaitoksen virkamiehen vuonna 2011 tekemä tutkintapyyntö, joka koski useiden eri viranomaisten virkamiesten tekemiksi epäiltyjä rikoksia, päättyi Rajavartiolaitoksen palveluksessa olevien kuuden virkamiehen osalta Helsingin poliisilaitoksen (S-ilmoitus) päätökseen ei rikosta -perusteella. Asia ei antanut aihetta toimenpiteisiin myöskään Rajavartiolaitoksessa.

Rajatarkastuksen kohteena ollut henkilö teki vuonna 2011 rikosilmoituksen kolmen rajavartiomiehen tekemästä pahoinpitelystä poliisille. Sama henkilö lähetti asiasta myös hallintokantelun Rajavartiolaitokselle. Syyttäjät tekivät syyttämättä jättämispäätökset kaikkien kolmen rajavartiomiehen osalta. Päätöksissään syyttäjät totesi, ettei asiassa ole näyttöä rikoksesta. Asia ei antanut aihetta toimenpiteisiin myöskään Rajavartiolaitoksessa.

Kuten jo vuoden 2011 laillisuusvalvontakertomuksessa on todettu, käräjäoikeus tuomitsi vuoden 2012 alussa kolme virkamiestä sakkorangaistuksiin tuottamuksellisista palvelusrikoksista vuoden 2009 tapahtumista kertausharjoituksessa. Yhden tuomitun peruutettua valituksensa kaikki tuomiot jäivät lainvoimaisiksi.

2.4. Virkamiesoikeudelliset asiat

Hallintoyksikkö ilmoitti, että sisäasiainministeriöllä on ollut vuonna 2012 vireillä yksi virkamiesoikeudellinen prosessi liittyen virkavelvollisuuksien laiminlyöntiin. Asia on tullut vireille vuonna 2011 ja sen käsittely oli edelleen vuodenvaihteessa 2012-2013 kesken.

HALTIK on käsitellyt kahdeksan asiaa virkamiesoikeudellisena asiana. Tapauksista on vireillä edelleen kolme. Asian käsittelyn perusteena on ollut maksuaikakortin väärinkäyttö, työturvallisuus/häirintä, työajat/luvaton poissaolo ja virkavelvollisuuden rikkominen. Toimenpiteinä on yhdessä tapauksessa ollut virkasuhteen päättäminen ja neljässä tapauksessa ei toimenpiteitä (suullinen / kirjallinen huomautus kahdessa tapauksessa).

Hätäkeskuslaitoksessa käynnistettiin vuonna 2012 neljä uutta virkamiesoikeudellisiin toimenpiteisiin liittyvää menettelyä. Kolme näistä liittyi Anneli Auer- tapauksen tutkintaan liittyvän ilmoituksen hakemisen yritykseen ja yksi virkamiehen epäasialliseen käytökseen. Uuden työjärjestyksen myötä kurinpitovalta on siirretty virastolta nimittävälle virkamiehille.

Joutsenon vastaanottokeskus on toiminnassaan ottanut huomioon sisäasiainministeriön sisäisen tarkastuksen yksikön 4.10.2011 suorittaman virastotarkastuksen esille nostamat kehittämistoimenpiteet.

Maahanmuuttoviraston virkamiehelle on annettu kirjallinen varoitus valtion virkamieslain 24 §:n nojalla. Vuonna 2009 vireille tullessa asiassa on annettu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu 14.1.2013. Ratkaisu oli virastolle myönteinen (virkasuhteen purkaminen koeaikana/kuuleminen).

Apulaisoikeuskansleri antoi ratkaisun nimitysasiasta virkamiehen tekemän kantelun johdosta. Apulaisoikeuskansleri ei tässä yksittäisessä asiassa havainnut huomautettavaa mutta huomiota kiinnitettiin siihen, että hakuilmoituksen tulee sisältää kaikki ne seikat, joilla ansiovertailu tehdään.

Oikeusyksikkö pyysi joulukuussa 2012 sisäasiainministerin toimeksiannosta Poliisihallitukselta selvitystä poliisia koskevasta virkamiesoikeudellisesta ratkaisukäytännöstä (SMDno/2012/2188). Asia liittyi julkisuudessa esillä olleisiin tietoihin seuraamuskäytännöstä, mukaan lukien virkamiesten kohtelun tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus. Selvitystä pyydettiin vuosina 2010 - 2012 ratkaistuista virkamiesoikeudellisista asioista. Selvityksessä pyydettiin kiinnittämään erityistä huomiota ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuteen. Selvityksessä tuli myös tarkastella virkamiesoikeudellisten seuraamusten tasoa suhteessa virkamiehen menettelyyn. Osana selvitystä Poliisihallitusta pyydettiin tekemään mahdolliset kehittämis ehdotuksensa selvitystyön tulosten johdosta.

Oikeusyksikkö on katsonut, että Poliisihallituksen selvityksessään mainitsemat toimenpiteet virkamiesoikeudellisen seuraamuskäytännön yhdenmukaistamiseen ja asiointilan selkeyttämiseen ovat tarpeellisia, perusteltuja ja riittäviä. Oikeusyksikkö on edellyttänyt, että jatkossa Poliisihallitus raportoi laillisuusvalvontakertomuksessaan

virkamiesoikeudellisen seuraamus käytännön yhdenmukaistamiseksi ja asiantilan selkeyttämiseksi toteutettujen toimenpiteiden tuloksista.

Poliisihallitus raportoi, että poliisiyksiköissä on vuoden 2012 aikana käsitelty 139 virkamiesoikeudellista asiaa, joista 31.12.2012 vireillä on ollut 21. Pääasiassa virkamiesoikeudelliset asiat ovat liittyneet poliisirikoksiin (virkavelvollisuuden laiminlyönnit, henkilörekisteririkokset, rattijuopumusrikokset ja pahoinpitelyrikokset).

Vuonna 2012 käsiteltyjen virkamiesoikeudellisten asioiden osalta on neljässä tapauksessa tehty päätös väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä, neljässä tapauksessa määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta, seitsemässä tapauksessa virkasuhteen päättämisestä ja muusta toimenpiteestä 32 asiassa. Yhteensä virkamiesoikeudellisten asioiden seuraukset ovat: ei toimenpiteitä (74), muu toimenpide (32) kuten kirjallinen huomautus, poliisirikostutkintaan saattaminen tms. Tiedot on hankittu kyselyllä poliisiyksiköistä.

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto antoi henkilökunnan virkamieslakiperusteisissa seuraamusasioissa lausuntoja hallintoyksiköille yksitoista kappaletta.

Virkamiesoikeudellisin perustein annettiin varoituksia Rajavartiolaitoksen virkamiehille vuonna 2012 viisi kappaletta. Varoitukset liittyivät virkamiesten vapaa-ajalla tekemistä rikoksista saamiin tuomioihin ja päihdeongelman vuoksi tehdyn hoitosopimuksen rikkomiseen. Neljältä virkamieheltä peruutettiin määräys toimia rajavartiolaitomiehenä häneen kohdistuvan esitutkinnan ja/tai muun selvittelyn ajaksi. Yksi virkamies on pidätetty virantoimituksesta häneen kohdistuvan esitutkinnan vuoksi. Tätä virantoimituksesta pidättämisestä koskeva oikaisuvaatimus on saatettu virkamieslautakunnan käsiteltäväksi. Hallintoyksiköt ovat lisäksi ilmoittaneet antaneensa yhteensä kuusi kirjallista ja kaksi suullista huomautusta. Kirjalliset huomautukset liittyivät muun muassa liikenneturvallisuuden vaarantamisesta vapaa-ajalla saatuihin sakkoihin, määräysten vastaisen hankinnan suorittamiseen sekä henkilötietolain käyttötarkoituksidonnaisuusvaatimuksen rikkomiseen. Suulliset huomautukset annettiin virkamiehen epäasialliseksi katsotun käytöksen johdosta.

2.5. Korvaukset (vahingonkorvaukset ja ns. pakkotoimikorvaukset)

Hätäkeskuslaitokselta vaadittiin vuonna 2012 korvausta yhteensä viidessä tapauksessa. Kolme tapauksista oli hätäpuhelun soittajan esittämiä avun lähettämättä jättämiseen perustuvia vahingonkorvausvaateita. Näissä tapauksissa korvausvaatimuksen tehnyt henkilö ohjattiin saattamaan asia vireille käräjäoikeudessa haastehakemuksella. Tähän mennessä yhtään tällaista oikeusprosessia ei ole saatettu vireille. Vuonna 2012 laadittiin lisäksi sopimus omaan henkilökuntaan kuuluvan henkilön kanssa, joka katsoi tulleensa syrjityksi tasa-arvolain vastaisesti virkaan nimittämiseen liittyvässä asiassa. Kyseisen sopimuksen perusteella Hätäkeskuslaitos maksoi korvausta sitä vaatineelle henkilölle. Toinen tasa-arvolain väitettyyn rikkomiseen liittyvä asia saatettiin vireille käräjäoikeudessa vuonna 2012. Näiden lisäksi Kanta-Hämeen käräjäoikeudessa annettiin ratkaisu Hätäkeskuslaitokseen kohdistuvien korvausvaatimusten osalta jutussa, jossa hätäkeskuspäivystäjä oli ollut tapahtumia koskien aiemmin syytettynä rikoksesta ja vahingonkorvauskanne oli määrätty käsiteltäväksi rikosasiasta erillisenä. Hätäkeskuslaitosta ei katsottu korvausvelvolliseksi.

Oulun vastaanottokeskuksen raportin mukaan virheellisestä menettelystä johtuen asiakkaiden tavarat sekoittuivat toisen henkilön tavaroihin ja hävisivät. Asiakkaalle korvattiin hävinneet tavarat (3500 €). Virheellisen menettelyn johdosta laadittiin uudet menettelytapaohjeet.

Poliisihallitus käsitteli yhteensä 36 vahingonkorvausvaatimusta. Näistä 14 on suoraan Poliisihallitukselle esitettyjä vaatimuksia ja 22 on vahingonkorvauskanteita. Vaatimusten yhteismäärä vireillä olleissa ja päätetyissä vaatimuksissa oli 15.575.997 €.

Vaatimusten peruste oli yleisemmin voimankäytön yhteydessä saatu vamma, oikeudenkäynnin viivästyminen, huonosti suoritettu esitutkinta ja virheellisesti määrätty ajokielto.

Poliisihallituksen maksamat vahingonkorvaukset olivat 57.678 €. Poliisihallituksen maksamat oikeudenkäyntikulut/asianajopalkkiot olivat 15.277 €.

Kyselyn mukaan poliisiyksiköihin kohdistettujen vahingonkorvausvaatimusten tai pakkotoimia koskevien korvausvaatimusten lukumäärä on ollut 245 ja poliisiyksiköiden maksamat korvaukset 87.917 €. Valtiokonttori on maksanut syyttömästi pidätyille tai vangituille korvausta 460 tapauksessa yhteensä 1,57 m€.

Rajavartiolaitoksen toiminnasta ulkopuolisille aiheutuneista vahingoista tehtiin vahingonkorvausvaatimuksia vuonna 2012 yhteensä 13 kappaletta. Lisäksi vuonna 2012 käsiteltiin loppuun kaksi edellisiltä vuosilta kesken ollutta vahingonkorvausasiaa. Korvauksia maksettiin kymmenen vaatimuksen osalta yhteensä 17 110,98 €. Korvaukseen johtaneet vahingot aiheutuivat rajatöiden yhteydessä sattuneista puustovaurioista (900 €) ja hälytystoiminnan (692,96€), vesiliikenteen partioinnin ja valvonnan (10 418,12 €) sekä kotietsinnän ja takavarikon yhteydessä vaurioituneesta omaisuudesta (5099,90 €).

2.6. Henkilötietojen käsittelyn valvonta

Hallintoyksikkö on ilmoittanut, että sisäasiainministeriön asiakirjahallintoa koskevat määräykset päivitettiin vuonna 2012. Samalla päivitettiin luettelot asiakirjahallinnon vastuuhenkilöistä.

Hätäkeskuslaitos ei ole itsenäisesti suorittanut lokitietotarkastuksia tietojärjestelmien osalta vuonna 2012. Hätäkeskusjärjestelmä ELS ei tuota lokitietoja. Hätäkeskuslaitos ottaa käyttöön uuden hätäkeskustietojärjestelmän (ERICA) vuonna 2015 ja uuden tietojärjestelmän vaatimukseen on kirjattu vaatimus lokirekisterimerkintöjen saatavuudesta. Hätäilmoitusten arkistointiin käytettävän Tarkki-järjestelmän ensimmäiset lokitietotarkastukset on tarkoitus toteuttaa vuonna 2013.

Poliisihallituksen tekemien poliisirekisterien tarkastusten kautta on tullut Hätäkeskuslaitokselle tietoon muutamia rekisterien väärinkäytöksiä. Niistä on vakavuudesta riippuen tehty joko rikosilmoitus tai asia on siirretty käsiteltäväksi kurinpitomenettelyssä.

Kansainvälisten asioiden yksikön salassa pidettäviä tietoaineistoja koskeva käyttöoikeusluettelo, mukaan lukien luettelo henkilörekisteriin tallennettujen tietoaineistojen käsittelyyn oikeutetuista henkilöistä, päivitettiin 8.2.2013.

Maahanmuutto-osasto päivitti salassa pidettäviä tietoaineistoja ja asiakirjoja koskevan käyttöoikeusluettelon (mukaan lukien luettelon henkilörekisteriin tallennettujen tietoaineistojen käsittelyyn oikeutetuista henkilöistä) tammikuussa 2013.

Maahanmuuttovirastossa on tehty ulkomaalaisrekisteriin lokitarkastuksia kahteen tapahtumaan liittyvien rekisterimerkintöjen osalta. Poikkeamia ei havaittu.

Oulun vastaanottokeskus raportoi, että UMAREKin lokitarkastuksia ei ole ollut tarpeen tehdä, koska ei ole ollut epäiltyjä väärinkäytöksiä. Asiointikorttien osalta ajan tasaisuuden tarkastaa henkilöstösihteeri osana omia työprosessejaan.

Pelastusosasto on kertomusvuonna antanut yhden lausunnon korkeimmalle hallinto-oikeudelle koskien oikeutta saada asianosaisena luettavakseen ministeriön asettaman selvitysmiehen raportissa esitettyjä salassa pidettäviksi katsottuja tietoja.

Pelastusosastolla ei ole ollut henkilötietojen käsittelyn valvontaan liittyviä toimenpiteitä vuoden 2012 aikana. Laissa hätäkeskustoiminnasta (692/2010) säädetään hätäkeskustoimintaa koskevista rekistereistä, tiedonsaantioikeuksista ja tietojen luovuttamisesta. Pelastustoimen salassapitovelvollisuudesta, tiedonsaantioikeudesta ja henkilörekistereistä säädetään pelastuslain (379/2011) 13 luvussa. Pelastustoimen toimenpiderkisteriä ylläpitävät asianomaiset pelastuslaitokset ja rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto pelastuslain 91 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Poliisihallituksen raportin mukaan rekisteritietojen käytön selvittämiseksi Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualue suoritti vuonna 2012 yhden lokiajon kuolonkolarin johdosta ja yhden rikosylitarkastajan epäillyn lievän pahoinpitelyn johdosta. Apulaisvaltakunnansyyttäjän kannanoton vuoksi Poliisihallitus ei suorita asioiden esiselvittelyä, koska syytä epäillä -kynnyksen arviointi poliisirikoksissa kuuluu syyttäjätutkinnanjohtajalle.

Kolme julkisuudessa ollutta henkilöä on tv-toimittajan välityksellä pyytänyt Poliisihallitusta selvittämään, onko poliisi katsellut aiheuttomasti heidän tietojaan rikosilmoitusjärjestelmästä. Lokiajot on tehty vuoden 2011 aikana mutta ne uusittiin teknisen virheen johdosta vuonna 2012 ja ne on saatettu Valtakunnansyyttäjänvirastoon asianmukaiseen prosessiin.

Poliisihallituksen määräyksen mukaan käyttöoikeudet tulee olla ajan tasalla ja vastata henkilön toimenkuvan mukaisia tarpeita. Erillisen käskyn mukaan poliisiyksiköiden on tullut tarkastaa käyttöoikeudet ja saattaa ne ajan tasalle kaikissa yksiköissä 14.3.2012 mennessä.

Rajavartiolaitoksessa henkilörekisterien käyttöä on valvottu vuoden aikana käyttöoikeustarkastuksina ja lokitietovalvontana. Rajavartiolaitoksen RVT-järjestelmään tehtiin 44 eri laillisuusvalvontatarkastusta, joista neljä oli Rajavartiolaitoksen esikunnan käskemiä henkilöön kohdistuvia rekisterinkäytön selvityksiä. Poliisiasian tietojärjestelmässä olevista Rajavartiolaitoksen tutkittavana olevista rikosasioista tehtiin laillisuusvalvontaseuranta kolme kertaa. Hallintoyksiköt pyysivät lisäksi tekemään lokitarkastuksia muihin kuin Rajavartiolaitoksen rekistereihin kuusi kertaa. Tehtyjen kyselyiden perusteella ei todettu väärinkäytöksiä rekisterien käytössä. Yhdelle virkamiehelle annettiin kirjallinen huomautus vuonna 2011 tehdyssä lokitarkastuksessa havaitun väärinkäytöksen vuoksi. Lisäksi yhden hallintoyksikön henkilöstötoimistossa havaittiin epäasianmukaista väestötietojärjestelmän käyttämistä, jonka vuoksi asiassa ohjeistettiin henkilöstötoimistoa. Asiassa ei käynnistetty esitutkintaa.

Yhtä Rajavartiolaitoksen virkamiestä koskeva epäilty palvelurikos ja virkavelvollisuuden rikkominen, joka liittyy laajaan, useiden virkamiesten rekisteritietojen käsittelyn asianmukaisuutta selvittävään esitutkintakokonaisuuteen, on syyttäjällä syyteharkinnassa.

2.7. Kansalaispalaute ja omat aloitteet

Sisäasiainministeriöön saapui vuonna 2012 yli 600 yhteydenottoa pääasiassa kirjeinä tai sähköpostina. Kansalaispalautteeksi katsotaan erilaiset mielipiteenilmaukset, huomautukset, moitteet ja yhteydenotot, joilla ihmiset haluavat saattaa asioita ja näkemyksiään ministeriön tietoon ja joita ei kirjata varsinaisina kanteluasioina. Kansalaiskirjeiden käsittelyä ei ministeriössä ole keskitetty ja oikeusyksikkö on tehnyt kirjaamon kanssa yhteistyötä kansalaiskirjeiden käsittelyssä. Kansalaisten yhteydenottoja ja kysymyksiä käsittelevät ministeriön eri osastot aiheen mukaan. Lisäksi ministeriöön saapuu suoraan ministerille osoitettuja kansalaisten yhteydenottoja, joista osa ohjautuu oikeusyksikön käsiteltäväksi.

Hallintoyksikkö ilmoitti vastaanottaneensa noin seitsemän kansalaispalautetta koskien Suomen lippua ja vaakunaa. Lisäksi hallintoyksikkö on vastannut kymmeniin Suomen lippua ja vaakunaa koskeviin sähköposteihin sekä lukuisiin puheluihin. Muita kuin lippua tai vaakunaa koskevia kansalaispalautetta hallintoyksikköön tuli vuoden 2012 aikana viisi kappaletta.

HALTIKissa on viraston yleinen palauteposti, johon on tullut tarkastelujaksolla muutamia sähköposteja. Palautteet on käsitelty viraston viestinnän toimesta. Palautteet eivät ole edellyttäneet toimenpiteitä.

Yhteyspalveluyksikössä hoidetaan sisäasiainministeriön hallinnonalan kaikkien virastojen ja laitosten sekä valtiovarainministeriön hallinnonalan puolelta maistraattien, aluehallintovirastojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten puhelunvälitys. Palautteita tulee sekä virastoilta että yksityishenkilöiltä, niin soittajilta kuin henkilöiltä, joille puhelut on välitetty. Palautteisiin luetaan sekä reklamaatiot että kiitospalautteet. Palautteet käsitellään, niihin vastataan ja ne tilastoidaan. Palautteita käsitellään asiakasvirastojen kanssa laatupalaverissa 1-2 kertaa vuodessa, kuitenkin merkittävimmät palautteet toimitetaan asiakasvirastoon tiedoksi viipymättä.

Yhteyspalveluyksikkö välittää asiakasviraston toimintaa koskevat, soittavilta asiakailta tulleet palautteet tarpeen vaatiessa asiakasviraston tietoon. Ensisijaisesti tällaisia palautteita koskevat puhelut pyritään kuitenkin ohjaamaan suoraan asiakasvirastoon. Toimintavuoden 2012 aikana palautteista n. 19 % tuli yksityishenkilöiltä. Tästä palautteesta 6.5. % oli positiivista eli kiitospalautteita.

Yksityishenkilöiltä tullessiin palautteisiin reagoidaan kuten muuhunkin saatuun palautteeseen: palautteeseen johtanut toiminta selvitetään, palaute käydään läpi tarpeen vaatiessa ko. puhelua käsittelevän palveluasiantuntijan tai palveluasiantuntijoiden kanssa, palautteeseen vastataan ja palaute tilastoidaan.

Yhteyspalveluyksikköön tuleva palaute koskee vaihteen toiminnan osalta usein puhelunvälitysjärjestelmän tietokannassa olevia tietoja, joiden päivitys on asiakasvirastojen vastuulla.

Toimintavuonna 2012 yksityishenkilöiltä tulleen palautteen perusteella on pyydetty asiakasvirastoja päivittämään tietojaan puhelunvälitysjärjestelmän tietokannassa sekä käyty valmennuskeskusteluja puhelua käsittelevien palveluasiantuntijoiden kanssa.

Hätäkeskuslaitoksen internet-sivustolla on palautelomake, jonka kautta kansalaisilla on mahdollisuus lähettää palautetta liittyen joko yksittäisen hätäilmoituksen käsitelyyn tai Hätäkeskuslaitoksen toimintaan yleisesti. Hätäkeskuslaitos vastaanotti internetin kautta palautteita vuonna 2012 yhteensä 630 kappaletta. Palautteista osa on nega-

tiivisia, osa positiivisia ja osa neutraaleja. Palautteet jakautuvat melko tasaisesti eri hätäkeskusten välillä. Lukumääräisesti eniten palautetta on saanut Helsingin hätäkeskus. Hätäkeskukset vastaanottavat palautetta myös puhelimitse ja sähköpostitse. Kaikki palautteet käsitellään itsenäisesti hätäkeskuksissa. Hätäkeskukset vastaavat palautteenantajalle, mikäli tämä palautteensa yhteydessä on jättänyt yhteystietonsa. Kirjallisesti tulleet palautteet ja niihin annetut vastaukset hätäkeskukset kirjaavat Salkku-järjestelmään omalle asianumerolleen. Puhelimitse tulleiden palautteiden kirjaaminen on osin sattumanvaraista, eivätkä annetut palautteet ja niihin annetut vastaukset tule Hätäkeskuslaitoksen keskushallinnon tietoon.

Palautteen perusteella keskuksen asiantuntija ja vuoromestari käyvät päivystäjän kanssa palautekeskustelun, jossa tehtävän hoitoon liittyneet tekijät ja ohjeistukset käydään läpi. Positiivisista palautteista välitetään tieto salihenkilökunnalle. Palautteita käytetään toiminnan kehittämiseen ja koulutuksen perusteena. Tätä ei ole kuitenkaan virallisesti ohjeistettu eikä prosessi ole systemaattinen.

Lehtikirjoitusten tai asiakaspalautteiden perusteella oma-aloitteisesti selvitettäväksi Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvontayksikkö otti vuonna 2012 neljä tapausta.

Joutsenon vastaanottokeskus saa varsin vähän kansalaispalautetta omasta toiminnastaan. Vastaanottokeskus on kuitenkin uudessa toimintaympäristössään saanut muutamia palautteita alueen asukkailta lähinnä vastaanottokeskuksessa asuvien turvapaikanhakijoiden päivittäiseen toimintaan liittyen. Käytännössä tämä palaute on koskenut turvapaikanhakijoiden liikkumista Konnun suon alueella. Näiden yksittäisten palautteiden perusteella ei ole ollut tarvetta muuttaa vastaanottokeskuksen päivärutiineja, vaan ratkaisuna on nähty turvapaikanhakijoiden ohjeistaminen ja perehdyttäminen suomalaisiin tapoihin, kuten esimerkiksi oikeuteen liikkua yleisellä alueella/yksityisalueella.

Kansainvälisten asioiden yksikkö seuraa aktiivisesti tiedotusvälineiden yksikön toimialaa koskevaa uutisointia. Sisäasiainministeriön asiankäsittelyjärjestelmään (ASDO) ei ole vuonna 2012 kirjattu ministeriön kansainvälisten asioiden yksikön vastuulle kansalaiskirjeitä. Muuhun kansalaispalautteeseen on reagoitu palautteen edellyttämin tavoin.

Yksikön vastuulle on sisäasiainministeriön asiankäsittelyjärjestelmässä kirjattu ulkoasianministeriön lausuntopyyntö koskien Universal Church of Jesus Christ-nimiseltä yhteisöltä ulkoasianministeriölle saapunutta kansalaiskirjetä (SMDno/2012/2267). Yhteisö esitti kirjeessä huolensa Suomessa turvapaikanhakijana olleen henkilön tilanteesta ja katsoi, että henkilön tilanne vaati toimenpiteitä Suomen valtiolta. Ulkoasianministeriö pyysi sisäasiainministeriöltä lausuntoa asiaan liittyvistä seikoista. Lausunto annettiin 8.1.2013.

Maahanmuutto-osastolle tuli vuonna 2012 sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän mukaan 48 kansalaiskirjetä. Runsaat 10 % niistä siirrettiin hallintolain 21 §:n mukaisesti edelleen käsiteltäväksi asiasta vastuussa olevalle viranomaiselle. Lähes 70 % yhteydenotoista koski yksittäistä asiaa, ja näistä noin puolessa oli kyse jonkun muun kuin yhteydenottajan omasta oleskelulupa-, turvapaikka-, kansalaisuus- tai maasta poistamisasiasta. Osassa näistä yhteydenotoista tiedusteltiin yleisemmin miten oleskelulupaa tai kansalaisuutta voi hakea ja millä perusteilla. Osassa yhteydenotoista ilmaistiin tyytymättömyyttä saatuun päätökseen. Runsaat 15 % yhteydenotoista oli yleisluonteisempia kannanottoja maahanmuuttopolitiikkaan.

Maahanmuutto-osasto on tarpeen mukaan pyytänyt yhteydenottojen johdosta selvitystä tai lausuntoa Maahanmuuttovirastolta. Yhteydenottoihin vastataan siinä yksikössä,

jonka toimialaan kirje kuuluu, jolloin yhteydenotoissa esiin nousseita huomioita, kysymyksiä ja ongelmia voidaan hyödyntää suoraan ohjaus- ja kehittämistoiminnassa. Kansalaispalautteessa esille nousseita kysymyksiä voidaan hyödyntää myös säädösvalmistelussa. Säädösvalmistelussa pyritään yleensäkin osallistavaan valmisteluun esimerkiksi järjestämällä merkittävässä hankkeissa kuulemistilaisuuksia.

Maahanmuutto-osasto seuraa ministeriön viestintäyksikön tuella maahanmuuttoon liittyvää keskustelua julkisissa tiedotusvälineissä ja sosiaalisessa mediassa. Julkisuudessa esiintyneisiin kannanottoihin tai mahdollisesti virheellisiin tietoihin laaditaan vastineita tarpeen mukaan.

Vuoden 2012 syksyllä kahden kansainvälistä suojelua hakeneen ja kielteisen päätöksen saaneen henkilön syömälakko oli esillä tiedotusvälineissä ja tapahtuneesta tuli ministeriölle runsaasti palautetta. Viranomaisten vastuuta ja toimivaltajakoa tilanteessa selvitettiin. Ministeriö järjesti asiassa aktiivisina toimineiden ryhmien kanssa tilanteen päättymisen jälkeen yhteistyötapaamisen.

Maahanmuuttovirasto teki vuoden 2012 aikana yhteensä 33 lehdistötiedotetta. Asiakastiedotteita julkaistiin Migri.fi-sivuilla yhteensä 37. Maahanmuuttovirasto järjesti kaksi tiedotustilaisuutta (helmikuussa tilastoista ja kesäkuussa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä yhteistyössä Joutsenon vastaanottokeskuksen kanssa), toimittajille annettiin koulutusta perheenyhdistämisteemalla yhteistyössä sisäasiainministeriön kanssa minkä lisäksi järjestettiin yhteistyötilaisuus tv- ja radiotoimittajille (YLE, MTV3, Nelonen) marraskuussa reaktiona loppuvuodesta 2011 tehdyn mediabarometrin tulokseen, jonka mukaan juuri tämä toimittajaryhmä toivoo Maahanmuuttovirastolta aktiivisempaa otetta mediaviestinnässä.

Maahanmuuttovirastossa laadittiin neljä vastinetta. Toimituksiin on annettu palautetta myös, jos juttu on esim. tehty yksipuolisesti, mutta ei ole nähty tarvetta vastineelle. Esim. pakistanilaisen kristityn turvapaikanhakijanaisten tapauksesta uutisoitiin vain Vapaa Liikkuvuus-verkoston ja kirkon edustajien näkemysten pohjalta Kansan Uutisissa, Kotimaa24:ssä, Firissä ja Vantaan Laurissa tammi-helmikuussa 2012. Maahanmuuttoviraston viestintä muistutti kaikkia em. toimituksia siitä, että vaikkei virasto voi kommentoida yksittäisiä tapauksia, virastosta saa aina tietoa ja kommentteja yleisellä tasolla esim. uskonnosta turvapaikkaperusteena, Pakistanista hankittavasta maantiedosta jne. Tällä tavalla on haluttu muistuttaa tiedotusvälineitä molempien näkökulmien huomioimisen tärkeydestä ja siitä, että Maahanmuuttovirasto osallistuu mielellään vuoropuheluun myös julkisuudessa.

Asiakaspalvelun osalta Maahanmuuttovirasto totesi, että puhelinasiakaspalvelun esimies havainnoi puhelinpalvelua seurantalomakkeen avulla. Vuoden 2012 aikana havainnoitiin 80 puhelua. Esimiehet arvioivat asiakkaille annettuja sähköpostivastauksia saadun palautteen avulla. Kaikki virastoon tulevat ja sieltä lähtevät puhelut nauhoitetaan, jolloin niiden sisältö on jälkikäteen todennettavissa.

Maahanmuuttovirasto on kartoittanut laillisuusvalvonnan kehittämistarpeita Joutsenon ja Oulun vastaanottokeskusten johtajien kanssa. On sovittu, että nämä valtion vastaanottokeskukset mallintavat laillisuusvalvonnan käytänteitä, jotka ovat pitkälti sovellettavissa kunnallisiin vastaanottokeskuksiin. On todettu, että tarvitaan vielä sisäasiainministeriön oikeusyksikön tukea konseptin kehittämisessä niiden yksityisen sektorin toimijoiden osalta, joilta hankitaan vastaanottoa ostopalveluna.

Ihmiskaupan uhrien auttaminen on keskitetty vuoden 2012 Joutsenon vastaanottokeskukselle, jonka moniammatillista arviointiryhmää on täydennetty. Lainsäädännön kehittämishanke on käynnissä.

Säilöönottokeskuksen toiminta on ollut esillä säilöönottolakihankkeen työssä erityisesti alaikäisten säilöönoton kehittämisen osalta. Maahanmuuttovirasto tekee säilöönottokeskukseen vuosittain kaksi tarkastuskäyntiä, jolloin käydään läpi pakkotoimenpiteisiin liittyvät päätökset ja uhkatilanneraportit. Säilöönottokeskus toimittaa virastolle neljännesvuosittain tilastot säilöönotetuista ja säilöönottoajoista.

Oikeusyksikkö käynnisti laajemman selvittelyn tiedotusvälineissä esitettyjen seikkojen johdosta kolmessa tapauksessa. Kansalaiskirjeitä oikeusyksikkö käsitteli 84 kappaletta. Osa kansalaiskirjeistä oli enemmänkin kantelutyyppejä. Suuri osa kansalaiskirjeistä oli sen sisältöisiä, että ne siirrettiin alkuselvitystoimenpiteiden jälkeen joko osastoille tai keskusvirastoille tiedoksi tai toimenpiteitä varten.

Oulun vastaanottokeskukseen kansalaispalautetta tulee erittäin harvoin ja palautteisiin vastataan mahdollisimman pian. Median haastattelupyyntöihin on aina vastattu. Erillistä mediaseurantaa ei ole.

Pelastusosaston osalta on sisäasiainministeriön asiankäsittelyjärjestelmään (ASDO) kirjattu vastauksia kansalaiskirjeisiin 49 kappaletta kertomusvuonna 2012. Kirjeistä 19 on käsitellyt hätäkeskustoimintaa, 15 paloturvallisuuskysymyksiä, seitsemän pelastustoimintaa, kolme poikkeusolojen toimintoja, yksi nuohousta ja neljä muita pelastustoimeen liittyviä kysymyksiä. Pelastusosaston virkamiehet ovat vastanneet kertomusvuoden aikana lisäksi lukuisiin verkkosivujen ja sähköpostin välityksellä toimitettuihin kyselyihin ja palautteeseen.

Palosuojelurahasto kerää aktiivisesti palautetta omilta yhteistyökumppaneiltaan rahaston päätöskäytäntöön sekä toimintaan liittyvien asioiden hoidosta.

Pelastusosasto seuraa aktiivisesti tiedotusvälineiden pelastustointa koskevaa uutisointia. Pelastusosasto jakaa myös alaa koskevaa tietoa yleisölle muun muassa pelastusosaston ylläpitämällä verkkosivuilla (www.pelastustoimi.fi). Erityisesti hätäkeskustoitinnan osalta pelastusosaston turvallisuusverkkoyksikkö seuraa aktiivisesti yksikön tehtäväalaaan liittyvää julkista keskustelua ja reagoi tarvittaessa esille tuleviin asioihin. Tarvittaessa on myös esitetty Hätäkeskuslaitokselle mahdollisiin toimenpiteisiin ryhtymistä julkisen kirjoittelun johdosta.

Poliisihallitukselle on tullut 229 kansalaiskirjettä, joihin on vastattu itse tai lähetetty läheisyysperiaatteen mukaisesti poliisiyksiköiden vastattavaksi. Poliisihallituksella ja poliisiyksiköillä on myös palautesivut, joissa esitettiin kysymyksiin Poliisihallitus ja poliisiyksiköt ovat vastanneet. Jotkut poliisiyksiköt kirjaavat osan palautteesta kanteluiksi ja käsittelevät ne kantelumenettelyssä.

Kansalaispalaute koskee usein poliisin tavoitettavuutta puhelimitse virka-ajan ulkopuolella muissa kuin hälytysasioissa. Poliisilla ei ole keskitettyä neuvontapuhelinta virka-ajan ulkopuolella. Kansalaispalauteena tulee harvoin esille sellaisia asioita, joilla olisi koulutuksellista merkitystä. Usein pyydetään häiriökohteisiin kohdennettua valvontaa, jota poliisiyksiköt pyrkivät voimavarojensa puitteissa toteuttamaan.

Omasta aloitteesta on otettu käsiteltäväksi viisi asiaa, jotka koskivat kuolemansyyn ilmoittamista julkisuuteen, yksityishenkilön terveydentilaa koskevan tiedon antamista julkisuuteen, julkisuudessa ollutta tietoa henkilöön kohdistetusta telekuuntelusta (tieto

ei ollut lähtöisin poliisilta), kadonnutta tunnistusvideota ja -pöytäkirjaa sekä Silminnäkijä-ohjelmassa esitettyä väitettä poliisin käyttämistä telepakkokeinoista.

Laillisuusvalvonta on antanut valtionasiamiehenä 350 lausuntoa ampumasevalituksissa ja valittanut neljä kertaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Erityisiä poliisivaltuuksia on myönnetty kahdeksalle henkilölle. Sisäasiainministeriölle on valmisteltu kahdeksan lausuntoa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle annettavaksi. Laillisuusvalvonta on antanut 33 lausuntoa työryhmämietinnöistä tai säädösehdotuksista.

Poliisiosasto seuraa kansalaispalautetta paitsi suoraan sisäasiainministeriöön tulleina myös omana media- ja yhteydenottoseurantana. Kaikkiin vastausta edellyttäviin palautteisiin ja yhteydenottoihin on reagoitu ja niitä on käsitelty tarpeellisilta osin myös osaston johtoryhmissä, yksikkökokouksissa ja osastokokouksissa.

Rajavartiolaitoksessa kansalaispalautteiden kattavaa tilastointia ei ole tehty vuoden 2012 osalta. Rajavartiolaitoksen esikunnalle toimitettiin vuonna 2012 kansalaispalautteeksi luokiteltavia yhteydenottoja, jotka koskivat muun muassa Rajavartiolaitoksen suorittamaa nopeusvalvontaa vesialueella, ylinopeussakkojen rajalla maksamisen mahdollistamista, rajatarkastusten suorittamista kansalaisen mielestä syrjivillä perusteilla sekä Rajavartiolaitoksen vuonna 2009 toimittamia esitutkintatoimenpiteitä liittyen Kouvolan China Center- esitutkintaan.

Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden laillisuusvalvontakertomusten perusteella kansalaisia ovat puhuttaneet vuoden 2012 aikana muun muassa rajatarkastusten suorittaminen, rajavyyhykelupakäytännön tiukentuminen, teknisen valvonnan suorittaminen rajavyyhykkeen ulkopuolella sekä metsästysrikosten tutkinta.

3. Johtopäätökset ja toimenpidesuosituks

3.1. Johtopäätökset

Hätäkeskuslaitoksessa laillisuusvalvontatoiminta on kehittynyt systemaattisempaan ja tarkoituksenmukaisempaan suuntaan viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2009 Hätäkeskuslaitokseen rekrytoitiin lakimies, jonka tehtäväksi on määrätty laillisuusvalvontaan kuuluvia asioita. Tilanne laillisuusvalvonnan osalta on muuttunut parempaan suuntaan laillisuusvalvontayksikön perustamisen myötä.

Laillisuusvalvontayksikköön on organisaatiokaaviossa kirjoitettu kolme virkaa. Tällä hetkellä laillisuusvalvontayksikössä työskentelee yksikön päälliköksi nimetyn lakimiehen lisäksi yksi tarkastaja, joka toimii tarvittaessa lakimiehen sijaisena. Yksikön työmäärään nähden tilanne on tällä hetkellä tyydyttävä. Hätäkeskuksessa tuli voimaan uusi työjärjestys vuonna 2011 mutta edelleen osa uuden työjärjestyksen myötä laillisuusvalvontayksiköltä pois siirtyneistä tehtävistä on yksikön hoidettavana.

Vastaanotettujen hätäilmoitusten määrään verrattuna kanteluiden määrä on erittäin pieni. Lisäksi yli 70 % kanteluista on selvitysten jälkeen todettu aiheettomiksi.

Maahanmuuttovirastossa pistokoetarkastuksista ja niiden tulosten tarkastelusta on muodostunut luonteva osa toiminnan kehittämistä. Laillisuusvalvontaraportti vuoden ensimmäisen puolikkaan ajalta on otettu käyttöön päätöksentekoyksiköiden osalta, jota seurannasta ja raportoinnista on saatu säännönmukaista.

Laillisuusvalvontakoulutusta vastaanottokeskusten henkilökunnalle ei kyetty järjestämään vielä vuoden 2012 aikana vaan suunniteltu koulutus lykkääntyi aikataulusyistä kevääseen 2013. On ilmeistä, että vastaanottotoiminnan laillisuusvalvonnan kehittä-

minen on varsin haasteellista ja vaatii asiantuntevia resursseja yli maahanmuuttohallinnon sektorirajojen (vrt. sosiaali- ja terveystalvet, koulutus jne.). Tämän vuoksi yhteistyötä on tarpeen kehittää entisestään.

Maahanmuutto-osasto totesi raportissaan, että vuonna 2011 annettu sisäasiainministeriön laillisuusvalvontaohje selkiyttää laillisuusvalvonnan järjestämistä ministeriössä. ASDOn toimivuuden kehittämistä pidetään hyvänä asiana ja on tärkeää, että asiantuntijajärjestelmä palvelee hyvin laillisuusvalvonnan tilastointia ja seurantaa. Maahanmuutto-osasto katsoo, että ministeriön laillisuusvalvontatyöryhmä tukee laillisuusvalvonnan yhtenäistämistä, laatua ja kehittämistä. Maahanmuutto-osasto pitää tärkeänä, että laillisuusvalvontahavaintoja hyödynnetään tulostohjauksessa ja laillisuusvalvontatarkastusten oikea-aikainen ajoittaminen mahdollistaa sen, että tuloksia voidaan hyödyntää tulostohjauksessa entistäkin paremmin.

Poliisihallituksessa laillisuusvalvonta on laillisuustarkastustoiminnallaan pystynyt yhdenmukaistamaan ja tehostamaan poliisiyksiköiden omaa laillisuustarkastustoimintaa sekä saattamaan laillisuusvalvontaa osaksi poliisiyksikön johtamisjärjestelmää. Poliisiyksiköt ovat kohdentaneet omaa tarkastustoimintaansa laillisuusvalvonnan havaitsemiin ongelmakohtiin sekä kehittäneet omia seurantajärjestelmiään.

Tarkastushavaintojen perusteella on toteutettu poliisiyksiköiden informatio-ohjausta antamalla niille kehotuksia muuttaa tai tehostaa toimintaansa yksittäisten toimijoiden suhteen. Säädosohjausta (ohjeita, määräyksiä) ovat antaneet Poliisihallituksen substanssiyksiköt. Laillisuusvalvonta on toimittanut poliisiyksiköille säännönmukaisesti tiedoksi ja toimenpiteitä varten ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisut sekä periaatteellisesti tärkeät omat ratkaisunsa. Toimenpiteisiin johtaneet kanteluratkaisut ovat ohjanneet yksittäisten poliisimiesten tai poliisiyksiköiden käytäntöjä.

Laillisuusvalvonta on toiminut poliisitoiminnan kehittäjänä ja ohjaajana ottaessaan tarkastuksissaan aktiivisesti esille lainsäädännön muutoksia ja ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisuja sekä ratkaistessaan kanteluja, joissa puututaan henkilöiden perusoikeuksiin ja kansalaisoikeuksiin.

Rajavartiolaitoksessa laillisuusvalvonta on vakiintunut osa sen toimintaa. Hallintoyksiköiden laillisuusvalvontakertomuksista voi todeta, että laillisuusvalvontaa suoritetaan jatkuvasti ja sen merkitys ymmärretään hyvin. Lisäksi kertomuksista ilmenee, että hallintoyksiköt ovat vuoden aikana havainneet ja korjanneet toiminnassaan ilmi tulleet epäkohtia aktiivisesti. Laillisuusvalvonta on täyttänyt hallintoyksiköissä sille asetetut tavoitteet.

Rajavartiolaitoksen toiminnasta tehtyjen hallintokanteluiden kokonaismäärä nousi hiukan vuonna 2012. Vuoden 2011 laillisuusvalvontakertomuksessa oli myös todettu hallintokanteluiden kokonaismäärän nousua vuoteen 2010 verrattuna. Osittain määrän nousuun saattaa vaikuttaa liikennemäärän kasvu sekä muutokset asioiden jaottelutavoissa, jonka vuoksi kanteluasioiksi on herkemmin laskettu ennen kansalaispalautteen käsittelystä tapaukset. Viimeksi mainittua puoltaisi erityisesti hallintoyksiköiden vastaamien hallintokanteluasioiden määrän nousu vuoden 2011 neljästä kappaleesta neljään vuonna 2012. Kyseessä voidaan joka tapauksessa katsoa olevan normaali vaihtelu. Määrällisesti eniten oli aiempien vuosien tavoin hallintokanteluita, joissa oli kyse rajatarkastusten suorittamisesta tai niiden yhteydessä tehdyistä toimenpiteistä. Virkamiehen epäasiallista käyttäytymistä koskevat kantelut liittyvät useimmiten rajatarkastustilanteisiin ja keskittyvät erityisesti itärajan liikenteeseen, jossa liikennemäärät ovat suurimmat.

Rajavartiolaitoksessa on viime vuosina kiinnitetty monella tapaa erityistä huomiota asiakaspalveluun ja virkamiesten käytökseen. Koulutustilaisuuksissa ja Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston tekemillä tarkastuksilla on käsitelty käyttäytymiseen liittyviä asioita. Epäasiallista käyttäytymistä koskevien hallintokanteluiden osuus on edelleen laskenut vuonna 2012 kanteluiden kokonaismäärään nähden. Vuonna 2010 yli puolet hallintokanteluista sisälsi rajavartijoiden epäasialliseen käyttäytymiseen liittyvää arvostelua, kun taas vuonna 2012 määrä on ollut vain kolmasosa hallintokanteluiden kokonaismäärästä huolimatta liikennemäärän jatkuvasta kasvusta. Näin ollen voitaneen todeta, että koulutuksella ja huomion kiinnittämisellä on ollut asiassa vaikutusta. Koulutuksessa tullaan jatkossakin painottamaan asiallisen käytöksen ja kielenkäytön merkitystä asiakastilanteissa.

Ottaen huomioon Rajavartiolaitoksen koko toiminnan laajuus ja päivittäisten asiakas kohtaamisten määrä, hallintokanteluiden kokonaismäärä on edelleen verrattain vähäinen.

Operatiivisen laillisuusvalvonnan toimintaa kuvaavat luvut olivat muilta osin jokseenkin samalla tasolla verrattuna edelliseen vuoteen. Vahingonkorvausvaatimuksia esitettiin vuoteen 2011 verrattuna vähemmän. Maksettujen korvausten määrää nosti kaksi edellisiltä vuosilta kesken ollutta isompaa vahingonkorvausasiaa.

Sotilaskurinpitoasioissa henkilökunnalle annettujen seuraamusten määrä pysyi täsmälleen samana verrattuna edelliseen vuoteen. Verrattuna vuoteen 2011 virkamiesten määrä, johon kohdistettiin sotilaskurinpitolain perusteella esitutkintatoimenpiteitä, putosi puoleen. Vuonna 2011 aloitettujen esitutkintojen määrää kuitenkin nostivat eräät laajemmat tutkitut juttukokonaisuudet, jotka lopulta kuitenkin jäivät pääosin sillensä ilman määrättyjä sotilaskurinpitoseuraamuksia. Edellisten vuosien tapaan yleisimpänä rikosnimikkeenä sotilasrikosasioissa oli palvelusrikos eri tekemuodoissaan.

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston suorittama laillisuusvalvonta on edellisten vuosien tapaan ollut vuonna 2012 työjärjestyksen mukaan ainoastaan yhden ylitarkastajan päätehtävänä, mikä on asettanut rajoitteita suoritettuun laillisuusvalvontaan ja mahdollisuuksiin kehittää toimintaa. Laillisuusvalvontaan keskittyvä virkamies on toiminut samanaikaisesti myös sotilaslakimiehenä ja on hoitanut näin ollen myös henkilökunnan ja varusmiesten sotilaskurinpitoasiat sekä sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyviä lakimiestehtäviä. Sisäistä laillisuusvalvontaa koskeva uusi määräys on kuitenkin ollut valmistelussa vuonna 2012 ja annettu 3.5.2013. Uusi määräys on voimassa 15.5.2013 – 14.5.2018.

Vuoden 2013 tammikuusta lähtien oikeudellisen osaston laillisuusvalvonnan resursseja on vahvistettu toisen ylitarkastajan työpanoksella. Näin ollen Rajavartiolaitoksen laillisuusvalvonnan ja sen raportoinnin kehittämiseen sekä koordinointiin on vuonna 2013 aikaisempaa paremmat mahdollisuudet. Saatua lisäresursseja pyritään käyttämään muun muassa jo pitkään suunnitteilla olleeseen tavoitteeseen asettaa Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston laillisuusvalvontaan liittyviä kannanottoja ja kanteluihin annettuja ratkaisuja hallintoyksiköiden saataville SharePoint-työtilan kautta. Henkilökunnan koulutustilaisuuksissa on laillisuusvalvontaan liittyviä asioita tuotava edelleen esille ja annettava palautetta kantelu- ja valitusasioiden lopputuloksista.

3.2. Toimenpidesuosituksset

Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö esittää laillisuusvalvonnan kehittämiseksi seuraavia toimenpiteitä:

1. Tietojärjestelmiä kehitetään edelleen vastaamaan laillisuusvalvonnan tarpeita.
2. Laillisuusvalvontaa suunnataan enenevässä määrin myös ministeriötasolle. Yksi valvonnan kohde tulee olla henkilötietojen käsittely sisäasiainministeriössä. Myös ministeriön antamien määräysten ja ohjeiden noudattamista tullaan tarkastelemaan ministeriötasolla.
3. Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä käsittelee Oikeusperustatyöryhmän raportin (Sisäasiainministeriön julkaisu 19/2013) ja esittää tarvittavia kehittämistoimenpiteitä sisäasiainministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvonnan kehittämiseksi.

Lainsäädäntöjohtaja

Marko Viitanen

Jakelu

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen
Valtiosihteeri Marjo Anttoora
Kansliapäällikkö Päivi Nerg
Poliisiosasto
Pelastusosasto
Maahanmuutto-osasto
Rajavartio-osasto
Sisäasiainministeriön erillisyyksiköt
Poliisihallitus
Hätäkeskuslaitos
Maahanmuuttovirasto
Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK
Pelastusopisto
Poliisiammattikorkeakoulu

Tiedoksi

Eduskunnan oikeusasiamies
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Tietosuojavaltuutettu

